

Duruşmaya devam olundu. Sanıklardan Hasan İlter bir dilekçe istediğini bildirerek 19/3/974 tarihli ve 3 sayfadan ibaret dilekçesini ibraz etti. Dilekçe bilahere okunup gereği yapılmak üzere dosyaya kondu.

Sanıklardan Yalçın Büyükdaglı can güvenliğiyle ilgili bir talebi olduğunu bildirdiğinden söz verildi.

Sanık Yalçın Büyükdaglı 2 sayfadan ibaret dilekçesini okudu. ibraz etti. Dilekçe kaydı yapılarak dosyaya kondu.

Sanıklardan Nizamettin Karakeç 3 sayfadan ibaret dilekçesini ibraz etti, dilekçe bilahere okunup gereği yapılmak üzere kaydı yapılarak dosyaya kondu.

Sanık sergularına devam edildi.

Sanık SÜLEYMAN YESİL sergusunda: Ben Türkiye Halklarının mücadelesini yürüten T.K.P.M.L.'nin vurucu kolu TİKKÖ'nün bir savaşçısıyım. Savcı asılmama istiyor, neden asılmam gerektiğini de etraflıca anlatıyor. O kendi açısından haklı olabilir. Bende buarada kimin haklı olduğunu anlatmaya çalışacağım. Bunu yaparken beni, sizin devletinizi yıkmaya sevkeden etkenleri de bu yolda yaptıklarını açıklamayacağım. Doğrusunu söylemek gerekirse kanunlarımızı pek bilmem. Bundan faydalanmaya kalktıysanız sergümü kesmeye kalkmayın. Gerçi sizin kanunlara falanda pek almadığınız yok. Benden önce sergu veren arkadaşların sergularını kuşa çevirmek için olmadık cambazlıklar yaptınız. Bu arkadaşlar kanundan biraz anlıyordu. Sizin kanunsuz tutunuza karşı kanuni haklarınızı kullanmakta ısrar edince kanunu manusunda bir kenara attınız. Bir de bizleri susturmak için bir yeni yolda daha baş vurdunuz. Buda iddianamedeki suçlamaları cevaplayan arkadaşları ihbar etmek. Arkadaşların verdiği cevaplar sizleri oldukça rahatsız etmiş benziyor galiba. Eminimki benim sözlerimde hoşunuza gitmeyecektir. Ama ne yapalımki bu sözleri söylemeye bizi siz sevk ediyorsunuz. Çünkü bizi görüşlerimizi ve faaliyetlerimizi suçluyorsunuz, mücadelemizi suçluyorsunuz, böyle olunca bizde size cevap vermemiz bir mecburiyet oluyor. Meşhur bir halk deyişiyle siz bu sözleri bizden duymak için adeta kaşındınız, ama rahat olun huzurunuz kaçmasın. Ben burada ihtilaleci savaşa neden katıldığımı, beni bu mücadeleye sevkeden ekonomik, sosyal ve siyasal şartlarımız öyle uzun uzun anlatacak değilim. Bunlar öyle bir iki saatlik sürede anlatacak ve anlaşılacak şeyler değildir. Fakat bu mücadeleye katıldığım için benim başıma istiyorsunuz. Böyle olunca işler pek öyle aceleye getirmemek gerekir. Burada yangından mal kaçıran gibi bir haliniz var. Fakat insan hayatına değer veren herkeş birix insanın başını istemenin ciddiyetini az çok bilir. Onun için eğer siz yargılama yapıyorsunuz, işi biraz ciddi incelemeniz gerekir. Halbuki sizin meseleleri ciddi bir şekilde öğrenmek gibi bir niyetiniz yok. Bu halinizde gösteriyor ki siz aslında önceden tartışılıp biçilen kararlara hukuki elbiseler dikiyorsunuz. Fakat bu dikisi bile çok acele yapıyorsunuz. Adınıza mahkeme koymuşsunuz. Ama pek mahkemeyle falan ilişkinizin olmadığı her halinizden belli oluyor. Her duruşma sergümüzü kesmeniz, sergularımıza müdahale etmeniz ne olduğunuzu pek iyi açıklıyor. Zaman kaybediyorsunuz, maskemesi altında sergularını kuşa çevirmek bir anlamı yoktur. Bu güne kadar devamlı bunu yaptınız. Gerçi ben sizleri gayet iyi anlıyorum. Burada propaganda

yaparsınız diye korkuyorsunuz. Sonra Kemutanlarımıza bir dumana eder bir kulağımızı bükerek, diye çekiniyorsunuz. Ama ne yazık ki bu davanın kendisi bir propagandadır. Sizlerin, Savaşın ve bizlerin istesekte istemesekte her kelimesi bir propagandadır. Neden çünkü siz halk düşmanları adına konuşuyorsunuz. Onları temsil ediyorsunuz. Biz ise halk düşmanı bir avuç hainin iktidarına karşı isyan bayrağını kaldırmışız. Halka karşı işlenen cinayetlerin hesabına sermak için silahlı girişimlerde bulunmuşuz. Bunu anlatıyoruz. Eğer siz bunları propaganda kabul ediyorsanız o zaman sizin sözleriniz bir avuç asalağın propagandası, bizimki de halkın bu bir avuç asalağın ertumundan kurtuluşu mücadelesinin propagandası olur. Fakat ben size şunu söyleyeyim ki, bir avuç halk düşmanının hizmetkarlığını sadakatle benimseyenlere propaganda yapmayız. Bunlara propaganda falan kar etmez. Bunları bu halk düşmanı faaliyetlerinden propaganda falan çevirtmez. Onun için siz bizim sözlerimizle propagandayı amaçladığınızı sanıyorsanız aldanıyorsunuz. Biz burada halk düşmanlarına karşı halkın davasını savunuyoruz. Sözlerimiz propagandada değil, halk düşmanlarının suçlamalarına karşı halkın davasının savunusudur. İşte burada anlayemezsiniz. Çünkü suçlusunuz. Biz bu haklı mücadeleyi suçladıkça bizinde bu mücadeleyi savunmamız en tabii hakkımızdır. Ben burada sizlerin, bizim sözlerimizden korkmanızı yadırgamıyorum. Çünkü Marksizm Leninizmden bahsedilmesi halk düşmanlarına karşı bir dum dum kurşunu gibidir. Şimdi gelelim birince meseleye. Ben fakir bir ailenin çocuğuyum. Bir kağıt keçinin sayesinde ekmeği yavan yemiyoruz. Heybetli dağ yamaçlarında doğdum. Sosyal hayattan yana nasibim biraz kuttur. Anamdan öğün olan hükümeti düşman olarak bilirim. Jandarma yüzü gördüm mü huzurum bozulur. 1938 Dersim İsyanının katliam hatıraları ile büyüdüğümüz için benim gibi genç kuşaklarda kendiliğinden gelme bir devrimci ruh mevcuttur. Bu bizim içimizdeki en büyük itici kuvettir. Dersim gençlerine bu bitmez tükenmez yüce enerjiyi kazandıran Dersim İsyanında yiğitle çarpışan halkımızın tarihi kahramanlığıdır. Ben şimdi bu büyük tarihi olayın üzerinde biraz durup daha Türkiye işçi Köylü Kurtuluş Ordusuna katılmadan önce hükümetin nasıl yenilebileceğine dair yürüttüğüm düşünceleri açıklamak ve daha sonra bu düşüncemin faaliyetler içinde nasıl değiştiğini anlatmak istiyorum. Savaş Yazarı Değerli İddianamenin 186 no lu sayfasında çok sevdiğim Mülkiye Müfettişi Hamdi beyin fikirlerine yer vermektedir. Bilindiği gibi 1925 Şeyh Said İsyanından ve bu isyandan sonra Türkiye Kürdistanına Kemalist iktidar cehennem kazandı haline getirdi. Korkunç terör ve yağmacılık Kürt ulusunun iflahını söktü. Binlerce Kürt kurşun ve daracağı belasından geçirdi. Kemalist iktidar terörü okadar ağırlaştırdı ki ve yaygınlaştırdığı Dersim halkı meshepçilik kışkırtmacılıklarına alet edilerek isyançılara karşı kullanıldığı halde bu anlamsız terörün acısından yakasını kurtaramadı. Dersimde Kemalist iktidara karşı hoşnutsuzluk artmaya başladı. Bu hoşnutsuzluğun konusu olan iktidar henüzcek 2. Şubat 1926 tarihinde halkın nabzını ölçmek ve bir raporla durumu bildirmek için Mülkiye Müfettişi Hamdi beyi Dersim'e gönderdi. Hamdi bey bir müddet sonra raporunu hükümete sundu. Raporun mayası şuydu. Dersim Cumhuriyet Hükümeti için bir çibandır. Bu çiban üzerinde kesin bir ameliyat yapmak

ve elim ihtimalleri önlemek memleket selameti bakımından mutlaka lazımdır. Kısacası Hamdi bey ameliyattan Dersim halkının ezilmesi ve yok edilmesini kaadediyor. Kemalist iktidara kırımı başlatmak için işaret veriyordu. Hamdi beyin dediği oldu ve ameliyat yapıldı. Şimdi ben bu ameliyatın nasıl yapıldığını kısaca anlatacağım. Öyle korkunç bir ameliyatki yarası hiç bir zaman kapanmayan, dikis tutmayan bir ameliyat. Öyle bir ameliyatki hiç bitmeden bu güne kadar çeşitli metotlarla devam eden bir ameliyat. Kemalist iktidar döneminde özellikle 1935-1937 yılları arasında Dersim üzerindeki baskılar felaket bir şekilde yoğunlaşarak hat safhaya vardı. Asker küfürü, asker süngüsü, asker dıppığı ve asker kurşunu dayanılmaz hale geldi. Ağır vergilerin alınması, asker kaçaklarının aranması, karakol çavuşlarının rüşvet ve haraç almaları gittikçe yaygınlaştı. Tahsildarlar baş belası kesildi. Jandarma müfrezeleriyle köye giriyor geliş güzel vergi alıyor, kafası kızdımı bazı köylülerin mallarına el koyuyor. Karakol Kumandanları ise kocası kaçak olan kadınları dövmek, karakola çekip falakaya yatırmak, kocasının teslim olması için rehin tutmak ve ev yakmak işleriyle uğraşırdı, gurup gurup köylüleri dayığa çekerek görevini yapıyordu. Artık durum o hale geldi ki halkın bir kısmı bu yüzden dağlara sığınmak zorunda kaldı. Bu sonunda bir karakolun nezarete aldığı bir kadını zorla ırzına tecavüz edince en bendini yaktı. Köylüler kara olu basarak askerleri cezalandırdı ve binayıda ateşe verdi. Bu bu bir eyüp sabrının sonuydu. Jandarma dayığının, tahsildar baskısının bıçağı kemiğe dayadığı Dersim halkının Kemalist iktidara yeter artık, bıçak kemiğe dayandı demesiydi. Gerçekten bu noktadan sonra bütün halk silaha sarıldı. Hükümet alel acele Dersim dağlarına askerî birlikler sevketti. İstan atesinin en amansız ve en dehşetli bir şekilde yandığı Demahanla Haydaran bölgesini muhasara altına alarak diğer bölgelerden tecrit ettiler. Bu arada isyan bölgesine komşu diğer aşiretlerden vakit kaybetmeden silah zoruyla yerli m'lisler örgütlediler. Kaçanın vurulacağı ve atlesini avı ile birlikte yakılacağı ihtar edildi. Klavuzluk ederek mağaraları göstermeleri ve en tehlikeli bölgelere en önde girmeleri için zorlandılar. Kavzer namlusunun seluğuna ensesinde duyan Dersimin gönüllü m'lisleri öz kardeşlerinin üzerine yürütüldüler. Geri dönerse faşist kurşunu, ileri gitse Dersim babayığı tlerinin saçmaz kurşunu arasında kar gibi eriyip gittiler. İsyana bölgesine büyük çıkarmalar yapmak için hükümet şimdiki kütüdere yolunu yapmaya koyuldu. Bu yol korkunç bir Jandarma dayığı altında kölelerden daha beter bir şekilde çalıştırılma köylülere yaptırıldı. Bu yol başında silahlı asker bekleyen köylülere taş toprağı sirtında taşınarak en sert kayalar kazmalarla parçalatılarak yaptırıldı. Hitleri bile aratacak azgın bir ırkçılığa gömülü olan faşistler yolun yapısında hiç bir taşıt aracı veya teknik araç kullanmadılar. Çünkü faşistler bu yol yapısını aynı zamanda bir işkence ve intikam metodu olarak anlıyorlardı. Aynı günlerde isyan bölgelerine çıkarma yapıldı. Haydaran'a yapılan ilk çıkarma halk tarafından püskürtüldü. Faşistler selameti kaçmakta bularak seluğu Harç çayının öbür yakasında aldılar. İsyancı çeteler geceleyin nehre inip çıkarma sallarını ateşe verdiler. Bunun üzerine faşistler Haydaran'ın karşısındaki Hakis dağlarına katırla top

çıkartarak köyleri sürekli top ateşine tuttular. Ardından milisler ön-
de olmak üzere güçlü bir çıkarma yaptılar. Sağlam bir mukavemetten
sonra bebeginden ihtiyarına kadar bütün halk dağlara çekildi. Denah
bölgesindeki birliklerin feleği sağdı. Kurşunun nereden geldiğini kes-
tirmeden şaşırıp kaldılar. Tam bir bozgunu uğrayarak geri çekildiler.
Bu arada Ovacık'ın Abasan aşireti de işana katıldı. Seyih Hızan'ın
çevresinde bir ateşte orada yakıldı. Her üç bölgede de tam bir yıl
sürekli olarak mavzer ve makineli tüfek takırtıları susmadı. Dağlara
derelere, ormanlara barut ve kan kokusu çöktü. Halk sürekli takviye
edilen birliklere karşı döne döne döşüştü. Kocasının silahını kapam
analar, anaların silahını kapam kızlar merçe vurdu. Faşistler halkın
direncini kırmak için köyleri, ekinleri ve çetelerin barınabilecekleri
ormanları ateşe verdiler. Hükümet Demanan ve Haydaran aşiretinin tep-
yekun yok edilmesi için kararname çakardı. Bebekler dahi süngüden geçi-
rildi. Derelerde, tepelerde karşılıklı vuruşmalar ve hatta bazen göğüs
göğüse, süngülü, dirgenli, bıçaklı kanlı boğuşmalar oldu. Hükümet bir-
likleri sürekli takviye edildiği için halkın direnci her geçen gün
gittikçe kırıldı. İnsan Demanan bölgesindeki Laç deresi çarpışmasını
halkın ağzından dinleyince halka olan inancını ve güvencini bin kat
daha pekiştiriyor. Onların çarpışmalardaki ustalığına ve akıllı kahra-
manlığına hayran kalınıyordu. Ben bütün bunları dinleyerek büyüdüm.
Benim halka olan hayranlığımın kaynağı Laç deresi çarpışmasıdır. Laç
deresi derin, dar ve korkunç görünüşlü bir deredir. Her iki yanı mağar-
alarla doludur. Hükümet ezici çoğunlukla toplu tüfekli olarak Demana-
na yüklenince iş değişti. Demanhanlılar karı, çoluk çocuk, un, keçi
ve ekmeğe saqları ile birlikte kaçarak Laç deresi mağaralarına sığın-
dılar. Ordu birlikleri dereyi kuşattı. Halk bir hafta kadar direndi. De-
reye giren bir alay bozguna uğradı. Bir nefer dahi sağ çıkmadı. Dere
kana bulandı. Ortalığa sessizlik çöktü. Bu sefer dereye makineli tüfek
ve top atışları desteğinde karınca gibi asker üşüştü. Gözlenmiş bir
boğuşma başladı. Uzun süreden beri bitkin ve yuksuz köylüler
son kurşunlarına kadar vuruştular. Mukavemet kırılınca top namluları
mağaralara çevrildi. Gebe kadınlar, çoluklar, bebekler yanmış et ve
kemik yığını haline getirildi. Faşizmin kanlı tirpanı fakara Demanhan
köylülerini Laç deresinde böyle biçti ve böylece Kemalist iktidarın
ameliyatı bu noktada başarı kazandı. Ama siz gelin birde halka sorun
halkımız Laç deresinde yanmış et ve kemik yığını haline getirilen ka-
dın ve çocukların intikamını unutmadı. Bizde unutmayacağız. Laç deresi
harekatı bende faşizme karşı nefret duygusunu yaratan en büyük hare-
kattır. Ben bunu çok önceleri künyeme yazdım. Türkiyede silahlı hareket-
ler başlayınca Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu bölgemizde faaliyete
girince benim için tek yolun devrim yolu olduğuna kanaat getirdim.
Savcı Yaşar Degerli iddianamesinin 186 ncı sayfasında Hamdi beyin gö-
rüşlerine yer verdikten sonra Dersim'in hala bir çiban başı olduğunu
ve hassasiyetini kerduğunu söylüyor. Günümüzün Hamdi beyliğini üstle-
nen Savcının çok önceden hakim sınıflara doğru büyük ameliyatların
yapılmasını önerdiğini biz biliyoruz. Üstelik Yaşar Degerli bu konuda
ekadar sabırsızlanmıştır ki "Hamdi efenfiyi bile fersah fersah geride

birakarak kasap bıçağıyla bizzat kendisi ameliyat uygulamalarına geçmiştir. Artık eski zamanlar tarihe karıştı. Ağaların, şeyhlerin, mollaların, Seyyitlerin önderliğindeki başı bozuk milli hareketleri bastırmaya 10.000lerce köylüyü kurşuna dizdirmeye çok alıştınız. Artık emperyalistlere ve onların kukla diktatörlüklerine karşı ayaklanan halkların önderliğini komünist partiler yapmaktadır. Gözünüzü açıpta şöyle bir dünyaya bakın gerçekten de durum emperyalistlerle faşistler için son derece vahimdir. Yenildikçe halkları boğazlamak, sıkışıkça tüymek, perde arkasında iğrenç oyunlar düzenlemek, sahneye çıkıp kan dökmek işte bu yürüyecektir. Türkiyedeki faşistlerinde geleceği karanlıktır. Faşistlerin döktüğü kanlar bir gün mutlaka kendilerini boğacaktır. Sakın şu içinde bulunduğumuz dönemde ihtilal silahlarının geçici olarak sustuğuna bakıp sevinmeyin. Emin olun ki gerçek sizlerin sandığınız gibi değildir. İşsizlik, pahalılık her geçen gün halkımızın hayatını çekilmez hale getirmektedir. ABD uşağı bir avuç toprak ağası ile büyük burjuvazinin açık halk düşmanı politikasını bilmeyen kalmamıştır. Biz bu döneme devrimin ricat dönemi diyebiliriz. Bizzat büyük sermaye sahibi olmayıpta faşizme hala hizmete devam eden herkez aklını başına toplamalı ve halkın saflarına geçmelidir. Bu heyetiniz içinde geçerlidir. Fakat Savaş için mümkün değildir. O artık zıvanadan çıkmıştır. Gertiyedönüş köprülerini kendi eli ile dinamitlemiştir. Şimdi geçelim ikinci meseleye; Mayıs ayının başlarında Baki İnci'nin evine gittim. Gittiğim zaman orada Muzaffer Eruçoğlu'nu gördüm. Kendisiyle tanıştım. O benden köylülerin faşist iktidara karşı nasıl bir tavır içinde olduğunu serdubende şunları anlattım. Köylülerin iktidara karşı güvenleri yoktur. Çünkü 1938 isyanında faşistler zalim yüzlerini halka fazlasıyla gösterdiler. Onlar isyanla dağlara sığınanlara teslim oldukları takdirde kendilerinin bağışlanacağını, toprak verileceğini söylediler. Bu çağrıya uyan ve dağlarda perişan olan kadın, ihtiyar, çoluk çocuktan meydana gelen binlerce kişi teslim oldu. Fakat faşistler onların ellerini arkadan bağlayarak Kunzur ve Harçik çayının kıyısına dizdiler. Kadınların parmaklarındaki yüzükleri, kulaklarındaki küpleri keparıp ceplerine koyduktan sonra makinalı tüfeklerle taradılar. Köylüler faşistlerin kırım politikasını unutmamıştır. Çünkü onlar isyanı bastırdıktan sonra silah toplama kampanyası açarak her ev başına bir sazzer getirilmesini, getirmeyenin öldürüleceği açıklayarak ellerini nice yoksul köylülerin kanına buladılar. Sırf bu yüzden Harçik deresinde, Kıl deresinde, Çukur köyünde, Hakis ve Mazgirt'te nice mazluman canını yaktılar. Köylüler faşistlerin nasıl sadist ve namıs düşmanı, aç gözlü olduklarını unutmamıştır. Çünkü onlar fırsat bu fırsat diyerek nice genç gelinlerin ve kızların üzerinden gurup gurup geçtiler. Onlar isyan bölgelerindeki evleri yerle bir ettiler. Buğday tarlalarını ateşe vererek halkı açlığa mahkum ettiler. Onlar isyana katılmayan bölgelerin evlerindeki kıymetli her şeye el koydular. Onlar Ovacık bölgesinde bunlar Kurttür, -kurşuna yazıktır diyerek nice köylünün ellerini arkaya bağlayarak Kunzur nehrine attılar. İşte Dersim halkının faşist iktidara karşı olan nefret duygularını hatırladığım kadariyle bu şekilde anlattım. Konuştuğumuz bu tarih 1972 yılının Mayıs ayı idi. Birkaç

gün sonrada Teğmen Fehmi Altınbilek'in evine bomba atıldığını duydum. Bu Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam edildiği günlere rastlıyor. O ana kadar ben Teğmen Fehmi Altınbilek'i beyinsiz bir faşist olarak tanıyordum. Kendisi faşizme hizmet etmekte hiç kusur etmedi. Devrimci-lerede, köylülerede dayak atmakta usta idi. En sonunda elektrik vermek falakaya yatırmak, makata jop sekmek içinde tecrübeleştiği için öğretmeni Yaşar Değerli tarafından Tunceli'ye işkence uzmanı olarak getirildi. Teğmen Fehmi'nin evine bomba atıldıktan sonra 260-tan fazla koman- de birliği Tunceli'ne geldi. Halka göz dağı vermek için köylere gitti. Bir çok köylü dipçik ve dayaktan geçirildikten sonra geri döndü. Aynı günlerde bir asker kaçağının Palu'lu Yusuf Aslan zannederek yakaladılar. Daha sonra bunun Yusuf Aslan olmadığını öğrendiler. Fakat bu seferde Yusuf Aslan'la ilişkisinin olup olmadığını öğrenmek için elektrik ve falakaya yatırdılar. Teğmen Fehmi Altınbilek buna 15 kişilik bir liste vererek bunların kendisi ile ilişki kurduğunu söylemesini istedi. Bunun üzerine Kemal Burkay'ında içinde olduğu 20 den fazla kişiye kırk kırk bir işkence uygulandı. En sonunda Helikopterle Diyarbakırdan bir Albay geldi. Yakalananları saraya dizdi. İçlerine sivil polis ve Savcıyıda koydu. Asker kaçağını getirerek bunlardan hangilerini tanı- dığını sordu. Asker kaçağı öyle korkunç bir işkenceye maruz kaldığı ki ne yapacağını şaşırdı. Korkudan bir kaç kişiyi göstererek onları tanı- dığını söyledi. Bu arada sivil polislerden birini ve Savcıyıda göstere- rek onlarında azılı bir anarşist olduklarını ve kendilerini tanıdığını belirtti. Mayıs ayı içinde Tunceli halkına yapılan baskı ve işkenceleri çeşitli yollardan kinasak için kendi başıma bir çakıs yolu aradım. Baki İşçi'nin evine gittim. Fakat Mustafa Oruçoğlu'nun köylere gitti- ğini öğrendim. Bunun üzerine tokyo lastiğinden Kahrolsun Faşizm, Yaşas- sın İhtilal yazılı bir mühür yaparak küçük etiketlere basıp dağıttım. Bu işi geceleyin tek başıma cebime doldurarak sokaklara 100-150 kadar bazılarını dağıtmak, bazılarını da yapıştırmak suretile gerçekleştirdim dediğinde vaktin geçmiş olduğu görüldü.

GEREKİ DÜŞÜNÜLDÜ: Serguya devam etmek üzere duruşmanın aynı gün saat 13.45 tehirine karar verilip açıklandı. 19/3/974

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Z. KATIĞI

Duruşmanın tehir edildiği muayyen saatte mahkeme kurulu eskisi gibi, Savcı Hakim Md. Yzb. Yaşar Değerli ve zabıt Katibi Selahattin Güzeycan hazır oldukları halde duruşma salonuna gelindiğinde bir evvelki celse hazır bulunan sanıklarla müdafilerinin yerlerine alındıkları görüldü.

Sanıklar ve müdafilerinin yüzlerine karşı açık duruşmaya devam edildi.

Sanık Süleyman Yeşil sorgusuna deva-la; bunun üzerine fa- şistler yeniden harekete geçti. Bir çok kişiyi toparlayıp içeriye at- tılar. Tunceli bölgesinde öylesine korkuyarlardiki nerede devrimci bir fısıltı duysalar hemen hurra diye yükleniyorlardı. Faşistlerin bu

kerkusu aslında onlara haksız ve güçsüzlüklerinden delaydır. Halk ayak lamırsa hallerinin yaman olacağını çok iyi biliyorlar. Simdi dek 1969 da katıldığım bir olaydan bahsedeceğim. Bu olayın benim bilincim üzerinde önemli bir etkisi vardır. Söz konusu olay Pir Sultan Abdal piyesinin oynatılmaması sonucu patladı. Çeşitli şehirleri gezerek Pir Sultan oyununun gösterisini yapan halk oyuncularını adli tiyatro topluluğu 1969 Temmuzunda Tunceliye de uğradı. Piyenin oynayacağı gün Tunceli Emniyet Müdürlüğü ani bir karar alarak oyunu yasakladı. Dersim halkı Pir Sultan Abdal'a hayrandır. Çünkü o padişah zulmüne karşı yiğitçe mücadele veren ve dar ağacındaki sehpaye inançla çıkan bir halk kahramanıdır. Bunun için halk yasağı dinlemedi. Hızat oyuncularını alarak yazlık Özen sinemasına getirdiler. İşbirliği iktidarın zorba güçleriyle halk arasındaki ilk kavga burada başladı. Fakat zorbalar halkın gücüne dayanamayarak kaçmak zorunda kaldı. Halk açıkça bunu diyordu; bu piyesi oynatın da işbitsin. Fakat zorbalar buna yasmadılar. Üstelik Kemal Burkay ile iki arkadaşını tutukladılar. Bunun üzerine halk polis karakolunu sararak Kemal Burkay'ın ve arkadaşlarının serbest bırakılmasını istedi. Bu isteğe karşılık olarak yoğun bir ateşle cevap verildi. Mehmet Kılan şehit düştü. Bir çok kişi yaralandı. Bu cevaba karşılık olarak Dersim halkı taş ve sopalarla harekete geçti. Amerikancı iktidarın zorba güçleri bu sefer de sıkıştılar ve selameti tüymekte buldular. Karakoldan kaçarak hükümet konağına sığındılar. Bu arada halk karakol binasının teabına baktı. Aynı kinle yerli halk düşmanı Mahmut Tan'ın canına okumak için evine hareket edildi. Fakat bu yiğit düşman halk terörünün kekusunu önceden aldığı için atlece kaçıp hükümet konağına sığınmış. Tunceli'nin bir avuç gericisi ve halk düşmanı tayfasının korkudan ödü patladı. Hızat'tan gelen Jandarma birlikleri halkın direnişini kurşun ve dipçikle dağıttı. Derhal geniş tutuklamalara girişildi. Nezarethanelerde dayak faslı başladı. Oyuncu kızlara tecavüz edildi, erkeklerin makatına jop sekildi. Gece sekağa çıkma yasağı konuldu. Gurup halinde gezmeler yasaklandı. Dersim'li gençler ana ve babalarından duydukları faşist terörü kıssada olsa yaşadılar. Bu terör ve açık haksızlık Dersim'li gençlerin bilincinde şahane bir sıçrama yaptı. Simdi gelelim başka meselelere; 1972 Ağustos ayında yakalandım. İki aya yakın Diyarbakır Cezaevinde kaldım. Eylül ayında tahliye oldum. Tunceli'nin içinde devrimcileri bula madığım için harekete katılacamdım ve boyacılık yapmaya başladım. Fakat faşistler gemi iyice azıya almışlardı. Teğmen Fehmi ile emniyet müdürü gençlerin ve köylülerin üzerinde baskılarını iyice yoğunlaştırmışlardı. Teğmen Fehmi öğretmen okulundaki gericileri el altından örgütüyor ve kışkırtıyordu. Amaç devrimcilere saldırmak ve daha sonra da okuldan attırmaktı. Daha sonra duvarlara Yaşasın Bağbuğ, komünistlere ölüm yazıları yazıldı. Polis Tunceli lisesinde volta atmaya başladı. Şüphelendikler gençleri götürüp karakolda dövmeğe giriştiler. Geceleri ev baskınları yoğunlaştı. Baskınları yöneten Teğmen Fehmi Altınbilek ortalığı kırıp geçirmeye, milleti tokatlamaya başladı. Teğmen Fehmi bütün kürtleri kendisinden korkması için dayak, küfür ve tehdit gibi zorbalıkları sık sık uygulamaya hız verdi. Sınıfta ölen ve idam edilen devrimcilere küfretti. Dersim isyanında faşizmin saflarında çarpışırken öldürülen

dedesinin intikamını alacağını söyledi. Aralık ayının sonunda Ali Haydar Yıldız Tunceli'ye geldi ve beni buldu. Ali Haydar yoldaş bana şunları söyledi. Şu Tunceli karakolu artık çekilmez oldu, gençlere ve bir takım köylülere atılan dayanın şikayeti ayyuka çıktı. Karakol ve emniyet müdürü ihtar edilecekti. Bana yardım etmeni istiyorum, dedi. Bende gönüllü olarak bu isteği kabul ettim. Geceleyin saat 01.00 de karakolun arkasına iyice sokulduk. Ben elimdeki dinamiti ateşleyerek lojmanın önüne attım, Ali Haydar Yoldaşta bombayı ateşleyerek attı. Fakat karanlıkta nereye attığını göremedim. Savcı Yasar Değerli'ye göre bu silahların alınmasını amaçlıyan bir baskınmış. Baskıncılar bombanın patlamasından paniğe kapıldıkları için basmadan kaçmışlar. Birinci olarak baskın böyle olmaz. Karakolun arkasına bir dinamit bir bomba atılarak baskın yapılır. Baskını yapacak olan karakolun ön kapısından yıldırım hızı ile içeri girip içerdekileri en kısa zamanda ses çıkarmadan te-sirsiz hale getirerek silahlarını alıp haber ve vakit imkanları içinde geciktirmek suretiyle yapılır. Ben şehirden karakol basarsam sessizlik içinde yapmaya zorundayım. Tunceli polis karakolunun burnunun dibinde jandarma karakolu vardır. Öte yanda 260 kişilik seyyar komando birliğinin kampı vardır. Hangi mantık sahibi böyle otomobilsiz, silahsız, iki kişi ile önce binanın arka kısmına bomba atıp sonra binayı dolayarak içeri girmek şeklinde bir baskına tevessül edebilir. İkinci olarak eğer baskınla silah alınacaksa bunun için en iyi hedef dağlardaki karakollardır. Bunlar kuş uçamaz, kervan geçmez yerlerdedir. En zalim olanını seçip bir gecede basarsın, elini ayağını bağlayıp silahlarına el korsun gayet kolay yapılabilir. Ve üstelik bu karakollarda polis karakolunda olduğu gibi tabanca değil uzun menzilli silahlar bulunur. Kırgeri basınında aradığı zaten budur. Savcı meseleleri ya kasıtlı yada çok fakara bir mantık seviyesiyle ele alıyor. Yalnız siyasi konularda değil askeri konulardaki bilgisizliğini de açığa vuruyor. Üstelik bu yanlış iddiaları sanki gözleri ile görmüş gibi kesin bir dille ifade ediyor. Başkan Mao'nun bir sözü vardır; kuyunun dibindeki kurbağa gök yüzünden kuyunun ağzı kadar sanır, bay Savcı aynı hataya düşüyor. Üstelik kendi mantığını ve dar görüşlülüğünü bilzire maletmeye çalışıyor. Dinamit ve bombayı attıktan sonra Ali Haydar'la birlikte geceleyin düz-gün dağına hareket ettik. Gradak İbrahim Kaypakaya ile Muzaffer yoldaş-ları gördük. Ertesi sabah ben ve Muzaffer Yoldaş Haydaran bölge-ne-hareket ettik. Artık tam anlamı ile profesyonel çalışmaya başlamıştım. Bir kâk (Silindi) avuç halk düşmanının zalim diktatörlüğüne karşı na-sıl bir mücadele verilmesi gerektiği kafamda gittikçe berraklaşıyordu. Halkı diktatörlüğe karşı birleştirmenin yolunu komünist partisi önder-liğinde yürütülecek bir gerilla savaşında görüyordum. Şimdiye kadar halk düşmanları mezhepçiliği ve aşiretçiliği kullanarak halkın kendilerine yönelttiği silahlı dirençleri halkı halka kırdırarak bastırmışlardı. Bazı kürt-köyleri şöyle diyordu; hükümet çok kurnazdır, isyanları bas-tırmak için bizi bize kırdırdı. Şeyh Said isyanını bastırmak için bunlar sunnidir, başa geldilermi sizi kesecekler diyerek Dersim kürtlerini kullandılar. Dersim isyanını bastırmak için de bunlar alevidir, kızılbaş-tır diye Palu ve Diyarbakır kürtlerini kullandılar. Halkı birbirine kır-dırmak ve kırmaya teşvik etmek isyan tamamen bastırıldıktan sonra da

devam etmiştir. Bu konuyla ilgili olarak bir Dersim köylüsü hiç bir zaman unutamayacağımız bir anasını şöyle anlatıyor. Hükümet Demanhanlılarla Haydaranlılarının köktünü getirdiğini sanıyordu. Halbuki bunların bir kısmı dağlarda ot yiyerek yaşamış, bir kısmıda çete-halinde başka bölgelere gitmiştir. O senede millet açlıktan nerdeyse birbirini yiyecekti. Hastalık imanımızı gevretti, kardı-geçirdi bizi. Babam hükümet geldi-hem bizi vurdu hemde nemiz var nemiz yok hep-talan edip gitti. Yezidin Hüseyin'e yapmadığını hükümet bize yaptı. Bizde o sene çeluk çocuk hep açlıktan ölecektik. Bu sırada milletin arasına bir söz yayıldı. "ediklerine göre hükümet çeteci başı-getirene epeyce bir para-veriyor. Allah seni inandırsunki bu sözü işitir işitmez hemen hükümetten bir mavzer alıp-dağa çıktım. Sakın bana kızmayın, çünkü iş bende bitiyor, iş bende bitse ot yiyerekte başının çaresine bakarım. Bir sürü çeluk çocuğum var, bunları düşünmek zorundayım. Her neyse-dağlarda epeyce gezdim. Bir gün baktımki-iki kişi geliyor. Mavzeri doğrultup bunları vurdum. Başlarınınida kesip çuvala koyup doğrunca Kalkan'a gittim. Hükümet binasının içine girdim. Salonun ortasında uzun bir masanın üzerinde biyaklı-bıyaksız, genç, ihtiyar, büyük, küçük bir-sürü kelle dizmişlerdi. Subaylarla-millis başları birbirleriyle konuşup duruyorlardı. Bir subay elindeki çubukla kellelere vurarak birşeyler konuşuyordu. Dediginde vermiş olduğu bu misalin sergüyle alakası bulunmadığı sanığa-hatırlatılarak iddia çerçevesi içerisinde sergüüne devam etmesi hususu kendisine hatırlatıldı.

Sanık sergüsüne devamla; gerçekten de doğudaki isyanların bastırılmasından halkın bu şekilde birbirine düşürülmesinin etkisi-büyük olmuştur. Faşizm şimdiye kadar doğuya baskı ve terör politikası uygulamıştır. Zilan deresinde Ağrı dağına kaya boyamıştır. Sasen ve özellikle Şemdinli'deki köyleri yıkmış, köylülere gaddarca kadın, çocuk demeden kurşunlamıştır. 1943 de Van'dan İran'a geçen kaçakçılara-yataklık ediyorlar diye 33 kişi sınırı götürüp sergüsüz sualsiz kurşuna dizmişlerdir. Faşistler şimdi de köylülere terör saçma-yolunu tutmuşlardır. Geçenlerde Nusaybin'in fakara köylülerine sebepsiz yere-ates açıp iki köylü öldürmeleri onların-çilgınlıklarına son bir örnektir. Akılları sıra halkı sindireceklerini sanıyorlar. Fakat halkımızın faşistlere olan kını artık damlaya damlaya göl elmeye başlamıştır. Bu gölün giderek coşkun bir sele dönüşeceği de pek uzak değildir. Burada şunu belirtmek isterimki Türkiyede emperyalizmin-kuklası parlamenter maskalei faşist diktatörlüğü-yıkıp yerine-halk demokratik diktatörlüğünü ve giderek sosyalizm kurmanın komünist partisi önderliğinde iki halkın ortak mücadelesinden geçeceğine inanıyorum. Ulusların-kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi ilkesine yürekten-bağlıyım ve Türkiye'de milli meseleye en doğru çözümlü ~~XXXXXX~~ (Şilindü) T.Y.P.K.L.nin getirdiği inancındayım. Benle Muzaffer yoldaş köylerde-bir hafta kadar kaldık. Köylüler bizlere çok yakınlık gösterdiler. Bir çoğunun orman meselesinden dolayı mahkemesi vardı. Devlet bir yandan mütahitlere ormanları kesip satmaları için izin verirken öte-yandan köylülere keçileri için yaprak kesimini yasaklıyordu. Köylü keçisini beslemek, ekmeğinin yanına katık tedarik etmek için yaprak kesmeye mecburdur. Devlet mütahitlere en genç ağaçları kesmek için müsaade verirken köylünün yaprak kesi-

mini yasaklıyodu. Orman memurları rüşvet vermeyenleri hemencecik mahkemeye veriyor, mahkemede köylüyü cezaevine tikiyordu. Burada devletin halka karşı hakim sınıfların sömürülerini devam ettirmeleri için bir baskı mekanizması olduğu gayet açıkça anlaşılıyor. Devlet Derisi köylüsünün kafasında Jandarmadır, dipçiktir, karakel dağagıdır, tahsilcilerdir, işsizlik ve pahalılıktır, kurşundur, rüşvetçi orman memurudur, yiyici büro memurlarıdır. Devlet halkın elindeki nimetlere göz diken ve sürekli bu nimetleri parça-parça koparıp alan asalak bir canavardır. Bir köylü şöyle diyordu; şu allahın dağının tepesinde elimizde tek nimet olarak orman vardır. Onuda devlet alıp mütahitlere teslim etti. İşte ben böyle bir devleti yıkmak için mücadeleye giren bir teşkilatın savcısı olduğum için mutluyum. İstedikiniz cezayı vermekten geri durmayın. Bende inandığım yolda mücadele etmekten geri durmayacağım. Şimdi gelelim Vartınik meselesine; köylerde bir müddet kaldıktan sonra Muzaffer yoldaşla Haydaran dağlarındaki Vartınik köyüne yerleştik. Yanımıza bel miktarda un ve çökelek aldık. Bir hafta sonra bir gece vakti Ali Haydar ve İbrahim yoldaşlar geldiler. Aklım hayalim durdu. Gece zifiri karanlıkta ta Nazimiye'den hareket ederek Haydaran'ın buzlu dağlarını aşmışlardı. Her ikisinin de niteliklerini az çok biliyordum. İbrahim yoldaş'ın çok ikna edici bir sesi vardı. En küçük işler için dahi kendisi yapardı. Kimseye buyurmazdı. Çok alçak gönüllüydü. Tuttuğunu koparan kaya gibi sert, kelimenin tek anlamı ile felaket bir adamdı. Ali Haydar Yıldız Haydaran aşiretindendi. Köylülerin en çok sevdiği bir militandı ve sürekli çarpışmadan yanaydı. Bir iki yığıdın yokedilmesi halkımız için büyük bir kayıptır. Onların çektiği acılar, gösterdikleri fedakarlıklar unutmak mümkün değildi. Onların katillerini unutmak halkımıza en büyük ihanettir. Her komünist onların katillerini isim olarak defterinin bir köşesine yazmalıdır. Elbette zaman gelirken o isimlerin üzerinde sırasıyla birer kalın çizgi çizilir. Ben hem onların yoldaşları yapar hem de halkımız. Vartınik katliamından sonra Derisi Laç deresi çarpışmasını hatırlayan yeksel köylülerle birlikte kavga türküleri söyleyeceğimiz günler elbette bir gün gelecektir ve o gün biz söylemeyeceğiz. Gelen tepeden tırnağa teçhizatlı, Amerikan esvaplı, botlu süfrezeler gelin, bizim yanımızda genç gelinlerimiz, çıplak ayaklı çocuklarımız var, elimizde beşli mavzerimiz var, gelin ey tepelerden derelere dökülen faşizmin orduları, sizi pancar gibi biçeceğiz dediğinde sanığın sorgu hudutları haricine çıktığı kendisine hatırlatılarak sorgu içinde kalması hatırlatıldı.

Sanık sorguya devamla; Vartınik köyünde hep birlikte bir iki gün kalmıştık ki bir şafak vakti henüz ortalık aydınlanmadan köm basıldı. Faşistler köme sinsice sokularak aniden makineli tüfeklerle tarımaya başladılar. İlk anda Ali Haydar yoldaş vuruldu. Elimizde silah olmadığı için karşı koyma imkanı bulamadık ve hızla geri çekildik. Ben yalnız başıma Tunceli'ye geldim. Bir müddet kaldıktan sonra İstanbul'a hareket ettim. İstanbul'da bir müddet kaldıktan sonra İsmail Doğan'la irtibatı kurdum. Bent evine götürdü. Bir ay kadar sonrada Muzaffer yoldaşla görüştüm. Bana bir müddet İstanbul'da kalmamın daha iyi olacağını söyledi. Birde Nisan ayı içinde gördüm. O zaman İsmail Doğan'ın tuttuğu 500-evlerdeki evinde kalıyordum. Bu eve arada sırada Zeki Şerit'te geliyordu.

Çeak ayında faşistler Tunceli ve köylerinde korkunç bir terör estirdiler. Nazimiye'nin bir çok köyü basıldı. Köylülere dayak atıldı, hakaret edildi. Bu arada Teğmen Fehmi Altınbilek Nazimiye'nin Bozalan'lı köyünü basarak elini halkın kanına buladı ve ucuz kahramanlık gösterileri düzenlemiştir. Bir yekül köylü-olan Süleyman Nakış'ın evine tecavüz edildi. Kendisi b öğründen kurşunu yiyerek komaya sokuldu. 5 yaşındaki küçük kızı kurşunla kör edildi ve korkudan dağa kaçan karısının ayakları dondu. Bu plan-Savcı Yaşar Değerli ile Teğmen Fehmi Altınbilek'in birlikte çizip uyguladıkları halk düşmanlığının somut bir örneğidir. Savcı Yaşar Değerli buna benzer ve bundan daha korkunç planları-doğru bölgesinde bizzat çizip uygulamıştır. Kendisi MİT'in doğudaki birinci derecedeki ajanlarından ve Diyarbakır'daki işkenceleri bizzat yöneten bir uzmandır. Köy meydanlarında falakaya yatırılan kadın ve erkeklerin çektiği acılardan yüzleri aqılan, her tarafı erler tarafından aranan, sarkıntılık yapılan kört kadınlarının çektiği eziyetlerden birinci derecede sorumludur. İbrahim yoldaşın hakim-sınıfların-kendilerini sömürsü ve baskı düzenine başkaldıranlardan korumak için kurdukları MİT tarafından bileklerinin kesilerek ve vücudunun kurşunlanarak öldürülmesinde Diyarbakır bölgesindeki önemli bir MİT ajanı olan Savcı Yaşar Değerli aktif görev almıştır. Faşistler Tunceli'de aranıp-ale geçmeyen devrimcilerin ailelerine bile işkence uyguladılar. Kendi işinde gücünde-olan babamın işkence tezgahlarına yatırıp günlerce ezdiler. Fukara adam korkunç dayaklar altında dünyasını şaşırıldı. Görme yeteneğini yarı yarıya kaybetti. Alt gene kemiği zedelendiği için hala doğru dürüst yemek yememektedir. Sen olar gördüğünde kaburgalarının hala sızladığını ve kendisinden artık iş-geçtiğini söyledi. 60 yaşındaki babama yapılanlardan dolayı üzülüyorum, çünkü babama yapılanlar yekül kört köylerine hergün yapılmaktadır. Onların herbirini bizlerin babasıdır. Halka karşı işlenen suçların hesabını komünist partisi ve halk ordusu er veya geç mutlaka soracaktır. Bundan hiç şüpheleniz olmasın. Baskınlardan sonra halka göz dağı vermek için Tunceli merkez dağlık yöresinde 200 e yakın köyü zorla boşaltıp Alp Doğan 73-tatbikatını 12 Mart faşistlerinin-ne amaçla yaptıklarını çok iyi biliyoruz. Derelere, tepelere napal bombaları yağdırmak, binlerce askeri karınca gibi dağlara yürütmek, gelip bu tatbikatı görmeleri için halkı zorlamak sizleri kurtarmayacaktır. Faşist Abdullah-Alp Doğan'ın Persis isyanında katliamları yürütenlerin başında olduğunu da biliyoruz. Alp Doğan 73-tatbikatı faşistlerin-sıkıyıkça-bazen halka hırlayarak iğrenç dişlerini-nasıl gösterdiklerinin örneğidir. Geçenlerde Savcı Yaşar Değerli bekçinin gözü yaşlı karısını dramatik hava yaratmak için getirip burada bekletti ve sanıklardan 100.000 lira-tazminat istetti. Biz ölen bekçinin dul-karısının ızdırabını-anlıyoruz. Biz yekül ailenin erkeğinin ölmesinin ne demek olduğunu çok iyi biliriz. Yanlız-ne varki halkı ezenler ezelden-beri kendi bekçiliklerini de fakir fukaraya yaptırıyolar. Elbette bir patron elde silah-sabahe kadar kendilerinin bekçiliklerini yapmıyor. Bu işi boğaz tokuluğu bir paraya fakir halktan kimselere yaptırıyor. Ölen bekçide bu fakir fukaradan biri. 12 Marttan sonra faşistler bu fakir-fukara takımının gözü açılmasın diye devrimci vuran bekçilere ikramiyeler

verme, polisliğe terfi ettirme numaralarına baş vurmak zorunda kaldılar. Bunlar bekçileri düşünseler hepisine ikramiye verirler. 600 lira olan aylıklarına biras arttırırlar. Ama bir bekçi devrimci-vurdu mu diğerlerine karşıda reklam olan diye binbir tantana ile ikramiye polislik veriliyor, terfi ettiriliyor. Ölen bekçide Zeki Şerit'ti öldürseydi o zaman onun da kahraman diye arkası sıvazlanır, ağzına bir parmak bal çalınır, resimleri gazetelere konur, polisliğe terfi ettirilirdi. Tıpkı İbrahim Kaypakkaya'yı öldüren Yaşar Değerli'nin mükafat olarak kidem alması gibi. Şimdi İbrahim Kaypakkaya'nın ailesine tazminat falan isteyen yok. Zeki Şerit öldürülseydi, ailesi anarşist aile diye lanetlenir, devlet işlerinde çalışan yakınları isten atılırdı. O zaman şimdiki Savcı ne Zeki Şerit'in ailesini bu davaya çağırırdı, nede tazminattan mazminattan bahsederd. Yanlız ben şunu söyleyeyimki Savcı Yaşar Değerli'nin şimdiki kadar halka ve özellikle doğu halkına karşı işlediği suçların tazminat falan temizlemez. Savcı Yaşar Değerli için dananın kuyruğu çoktan kopmuştur. 17. Nisan. 1973 de yakalandım. 1. no. Şube ve Mit'in Harbiyedeki işkence odalarında çok ağır işkence ler gördüm. Günlerce elektrik ve falaka altında aç susuz kalarak bitkin bir hale getirildim. Bu arada bana Tunceli Jandarma-Karakolunu bastırdılar. Muzaffer Oruçoğlu'nun Mazgır Köprü karakolunda Jandarma erlerini kurşunladığını kabul ettirdiler. Kim olduğunu hala öğrenemediğim Hayrettin Arslan'la Teğmenin evini ve polis karakolunu bombalattırdılar. Tunceli polis karakolunu bombalamam için sarime bizimle hiç ilişkisi olmayan Ziya Aydın, Hayrettin Arslan ve Hüseyin Açıköz'ü verdiler. İşkenceciler o kadar utanca senaryolar uydurdular ki bende şaşırımdım. Bu durumda düzmece faaliyetler anlatarak bir çok kişi suçlamak zorunda kaldım. Ayrıca Muzaffer Oruçoğlu'nun gözleri önünde işkenceye yatırıldı. Muzaffer arkadaşın yüzü şişmiş, ağzı gözü yara bere içinde, tanınmayacak haldeydi. Boğuk bir ses çıkarıyor fakat konuşamıyordu. Daha sonra 1. no. Şubeye götürüldüm. Burada işkence uzmanları Tunceli'de patlayan dinamitlerin ve örgütün dinamit ihtiyacının nereden temin edildiğini öğrenmek için yeniden işkenceye başladılar. Günlerce dayak altında morarmış, bitkin vücudumun çeşitli yerlerinden elektrik vermeye başladılar. Dinamitlerin nereden alındığını öğrenmek için bir insanın hayatiyet ve şerefini hayasızca çizmekten çekinmediler. Bunun için kafandan uydurduğum kahveci Ahmet Güler'in ismini vermek zorunda kaldım. Burada kaldığım 15 günde 9 sayfadan ibaret bir ifade alındı. 2. Mayıs. 1973 de Yahşin Büyükdağlı, Zeki Şerit, Sami Sarı ile beraber Savcılığa getirildik, ifade alındı. Sanığa bilahere emniyette, Savcılıkta ve teteklama mahkemesinde alınan ifadelerinin okunması sırasında bu ifadelere karşı ne diyeceğinin sorularak duruşma zaptına geçirileceği, bu itibarla sorgu sırasında bu hususlara değinmemesi gerektiği hatırlatıldı.

Sanık müdafilerden Avukat Dursun Ali Aydın söz isteyerek sanık serguları diğer sanıklara aynı zamanda cürüm atfeder mahiyettedir. Bu itibarla evvelce alınmış ifadelerin hangi şartlar altında zapta geçirildiğini kendilerinden sorulup duruşma zaptına geçirilmesi gerektiği kanaatindeyiz dedi.

Emniyette alınan işkence altında davayla hiç alakası olmayan bir takım şahısların isimleri, bir takım hıyâhî olaylara karıştırıldı hadiseyle hiç alakası olmayan Hayrettin Aelan, Ziya Aydın, Mehmet Akk Yıldız da bunlardandır. Ayrıca yine işkencelerin tesiri altında hadiselelerle hiç alakası bulunmayan Musa Söğüt, İsmail Erdoğan, Mehmet Çiçek, Hüzalî Aydoğan gibi şahısları da hadiselerin içerisine katarak kendilerini suçlandıran şekilde ifade aldılar. Malahere Savcılığa getirildiğinde emniyette alınan ifadenin doğru olmadığını beyan etmese rağmen tekrar geri gönderileceğini söylediğinden Savcılıkta emniyetçe alınan ifadenin uygun ifade alındı. Sorguya aykırı olan diğer ifadelerini kabul etmiyorum. Ayrıca sorguyu yazılı olarak hazırladım. Duruşma zaptına geçmeyen hususlar yazılı sorguda mevcuttur diyerek 25 sayfadan ibaret yazılı sorgusu ile Günaydın gazetesini ibraz etti ve ifaveten ibraz ettiğim Günaydın gazetesinde bana işkence yapan polis Mustafa Baba'ın resmi çıkmıştır. Kendisini 2. Mart. 1974 tarihli Günaydın gazetesinden tanıdım ve teşhis ettiim dedi.

İbraz edilen yazılı sorgu ve eki Günaydın gazetesi alındı.

GEREKİ DÜŞÜNÜLDÜ: Sorguya devam etmek üzere duruşmanın 20/3/974 günü saat 09.30'a tehirine karar verilip açıklandı. 19/3/974

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Z. KATİPİ

Duruşmanın tehir edildiği gün ve sette mahkeme kuru eskisi gibi Savcı Hakim Kd.Yzb.Yaşar Değerli ve Z.Katibi Dz.Ast.Sb.Fethi Eris hazır oldukları halde duruşma salonunda toplandı.

Yoklama yapıldı.Sanıklardan Kaya Bozoklar,KutsiyeBozoklar,İhsan Uçar,İsmail Özbay,Haydar Mecit,Bayram Leçin,Abdurrahman Keskin,Alpaslan Öztürk ve AliYıldız hariç diğerlerinin ve sanık müdafiiilerinden Av.İsmail Altan,Mehmet Ali Buldu,Dursun Ali Aydın ve Nejla İltir'in gelmiş oldukları anlaşıldı.

Yerlerine alınmış olan sanıklar ve müdafiiilerin yüzlerine karşı açık duruşmaya devam edildi.

Sanık Süleyman YEŞİL'in 1.5.1973 tarihinde emniyetçe tesbit edilen ifadesi okundu.Mahiyeti anlaşıldı.

Bu ifadenin tarihi doğru değildir 1.5.1973 tarihinde 9 sayfeden ibaret bir ifadem alınmıştı bilahare tutuklanmadan sonra tekrar götürüldüğüm Harbiyedeki Mit hücrelerinde eziyet ve baskı altında bu ifade alınmıştır 33 gün bu hücrelerde kaldıktan sonra ifadem tesbit edilmiştir esasen birinci Savcılık ifademın baş kısmında 9 sayfalık 1.5.1973 tarihli ifadeden bahsedilmektedir bu ifadede Tunceli Jandarma karakoluna bomba atıldığını,yani aslında böyle mevcut bir olay olmadığı kendilerinin Tunceli ve Mit mensuplarının yanlış öğrendiklerini söyleyerek ilk işkence ile imzalatıkları ifadeden bunun çıkartılmasının gerektiğini söylediler.Yine ilk işkencede imza

latılan ifadede kendisinden dinamit aldığını şeklinde yer alan Kahveci Ahmet Güler isimindeki kimsenin olmadığını bunun yerine gerçek bir isim söylemem için diretmeye başladılar.Bu iş için mutlaka bir kişinin ismini vermem gerektiğini söylediler.Kendisini 1970 te Tuncelide sinemada çalışırken tanıdığını Mehmet Yıldız'ın ismini vermek zorunda kaldım.Emniyet ifadesinin doğru olmadığını eziyet altında alındığını geniş olarak açıklamıştım gerek yazılı sorgumda ve gerekse duruşma zabtına geçen sorgumda belirttiğim şahıslar hariç emniyet ifadesinde isimleri geçen şahıslar ve olaylar bana eziyet ve işkence içinde yazdırılmıştır bu itibarla emniyet ifadem kabul etmiyorum dedi.

Sanık Süleyman YEŞİL'in 3.5.1973 tarihinde Savcılığa tesbit edilen ifadesi okundu.Mahiyeti anlaşıldı.

Sanık Süleyman Yeşil okunan bu ifade emniyette 15 gün işkenceye tabi tutulduktan sonra tesbit edilmiş olan emniyet ifadesinin bir özetidir ancak geri götürüldürüm korkusu ile emniyette alınmış olan ifademın aynı olan bu ifadeyi kabul etmek mecburiyetinde kaldım bizi Savcılığa getiren polisler arasında bana işkence yapan Mustafa Baba(da bulunuyordu bu nedenle tekrar götürülmekten korktum bu ifadede dinamitleri Ahmet Güler'den aldığımı belirtilmektedir halbuki böyle bir şahıs yoktur ayrıca Tunceli Jandarma karakoluna Hayrettin Arslan ve Ziya Aydınla birlikte bomba attığım şeklindeyer alan ve sonradan böyle bir eylemin olmadığı aşikar olduğundan ikinci emniyet ifadesinde bu husus zabta geçirilmemiştir bütün bunlar emniyette alınan ifademın baskı altında alındığının bir delilidir Savcılığa getirilirken polis memuru Mustafa Baba'nın amiri olan bir şahıs savcılıkta ifademın alınmasından sonra tekrar geti getirilmemi söylemişti diğer arkadaşlar da bunu duymuştur bu nedenle korktum ve emniyet ifadesini tekrarlamak mecburiyetinde kaldım dedi.

Sanığın 4.7.1973 tarihinde Savcılığa tesbit edilen ifadesi okundu.Mahiyetianla şalıdı.

Sanık Süleyman Yeşil bu ifade Mitte 33 gün süren işkenceden sonra alınan ikinci ifademden sonra Savcılığa alınan ifademdir Teğmen Fehmi Altınbilek'in evine kooba atmadığımı işkenceye maruz kaldığımdan emniyette alınan ifademde bu hususu kabul ettiğimi belirttim Savcı Yaşar Değerli bana ben böyle sorgu almam haberin olsun geldiğin yere geri gidersin dedi bu korku ile Savcının yazdiklarına bundan sonra itiraz etmedim Savcı Yaşar Değerli emniyette alınan ifadenin bazı kısımlarını diğer arkadaşların alınan ifadelerine uygun olarak değiştirip yazdırdı sorgum hariçinde kalan kısımları kabul etmiyorum dedi.İlaveten yine Hüseyin Açıkgöz'ün olaylarla hiç bir ilişkisi yoktur bu hususları etraflı olarak yazılı sorgumda belirtmişim yazılı sorgumun esas alınmasını istiyorum dedi.

Sanığın 4.5.1973 tarihinde tutuklanması sırasındaki ifadesi okundu.Mahiyetianlaşıldı.

Sanık Süleyman Yeşil bu ifadeye bir diyeceğim yoktur zira gereği kadar birinci savcılık ifademın okunması sırasında bilgi vermişim dedi doğru değildir dedi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ : Bir evvelki celse verilmiş olan dilekçelerin okunması ve diğer taleplerin tesbiti sanık sorgusuna karşı diğer sanıkların ne diyeceklerinin sorulması bakımından duruşmanın aynı gün saat 13.30'a tehirine karar verilip açıklandı.
20.3.1974

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Z.KATİBİ

Duruşmanın tehir edildiği muayyen saatte mahkeme kurulu eskisi gibi As.Savcı Hakim Kd.Yzb.Yaşar Değerli ve Z.Katibi Dz.Ast.Sb.Fethi Edis hazır oldukları halde duruşma salonuna gelindiğinde bir evvelki celse hazır bulunan sanık ve müdafilerinin yerlerine alındıkları görüldü.

Sanıklar ve müdafilerinin yüzlerine karşı açık duruşmaya devam edildi.

Sorguları yapılmış olan sanıklara sanık Süleyman Yeşil'in ifadesine karşı bir diyecekleri bulunup bulunmadığı soruldu.

Sanık Muzaffer Oruçoğlu : Sanık Süleyman Yeşil'in beyanına karşı bir diyeceğim yoktur ancak örgütle hiç alakası olmayan bazı sanıklar ağır suçlama ile suçlanarak mahkeme önüne çıkartılmışlar ve tutuklanmışlardır bunlardan Mehmet Yıldız, Ali Yıldız, Düzali Aydoğmuş, Mehmet Çiçek ve Gürsel Bezek'in örgütle hiç alakaları yoktur Ziya Aydın ise bir sempaticandır bir defaya mahsus olmak üzere dağda bulunduğumuz yere gelmiş ancak kendisinden faydalanamayacağımızı anlamamız üzerine faaliyetten ayrılmasını sağlamışızdır bu itibarla mahkemeden tutuk sanıkların durumlarının incelenerek örgütle alakası olmadığı kanaatine varacağımız sanıkların tabliyelerini isteriz dedi.

Sanıklardan Yalçın Büyükdaglı benim de emniyet ifademde Tunceli jandarma merkez karakoluna ve Mazgirt Köprü Jandarma karakoluna bomba atılması ve bir erin ölmesi hadi sesine yer verilmiş keza Süleyman Yeşil'in emniyet ifadesinde de aynı hadiseler yer verilmiştir bu da emniyet ifadelerinin ne gibi şartlar altında alındığının açık bir delilidir. Bu olayların gerçekten olmaması hayali olaylar olduğu ve ifadeleri tesbit edenler tarafından dikte ettirildiği açıklık kazanmıştır dedi.

Sanık müdafilerinden Av. Dursun Ali Aydın biraz evvel sanık Muzaffer Oruçoğlu dağdaki yerlerine gelen müvekkilim Ziya Aydın'ın gönülsüz olduğu için örgüte alınmadığını beyan etmiştir bu husus zabta geçirilmemiştir geçirilmesini istiyoruz dedi.

Sanık Mehmet Çiçek vekili Av. Mehmet Ali Buklu müvekkili Mehmet Çiçek'in eyleme dönük hiç bir faaliyeti olmadığını 17. Mayıs. 1972 tarihinden beri tutuklu bulunduğunu bu itibarla tahliyesinin gerektiğini açıklayarak hazırlanmış olduğu 20.3.1974 tarihli dilekçeni ibraz etti.

Sanık Süleyman Yeşil müdafii Av. İsmail Hakkı Altan sorgusu yapılan müvekkilimin okunan emniyet ifadesi 1.5.1973 tarihli olup 23 sayfeden ibaret bulunmaktadır ancak Savcılığa tesbit edilen ifadesi sırasında emniyetçe tesbit edilmiş olan ifadenin 9 say fadan ibaret olduğu açık bir şekilde zabta yazılmış bulunmaktadır usul hükümlerine göre tutuklanan sanığın derhal cezaevine götürülmesi gerekirken tekrar Mit'in ilgili yerine götürülmüş tekrar sorgulanmış ve 9 sayfadan ibaret sorgusu dosyadan alınarak 23 say fadan ibaret ikinci sorgusu dosyaya konmuştur bu ifadenin dosyadan çıkartılmasını ve varsa 1.5.1973 tarihli ve 9 sayfadan ibaret ilk emniyet ifadesinin celbine karar verilmesini talep ederim dedi.

Sanıklardan Ziya Aydın vekili Av. Dursun Ali Aydın sanıklardan Ali Yıldız, Hayrettin İpek, Düzali Aydoğmuş, Hasan İter, ve Ziya Aydın bir ayı aşkın bir süre Mit hücrelerinde göz altı rejiminden geçirildikten sonra As. Savcı huzurunda ifade vermişlerdir. Sanıklar Savcı Yaşar Değerli tarafından tesbit edilen bu ifadelerinde haklarındaki suç lamaları büyük ölçüde red etmişlerdir ancak bu Savcılık ifadelerinin tesbitinden sonra sanıklar tutuk evine gönderilmemiş ve tekrar Mit'te misafir edilmişlerdir. İki veya üç gün daha Mit'te kaldıktan sonra ne şekilde ifade verecekleri kendilerine telkin edildikten sonra tekrar Savcılık huzuruna çıkartılmışlar ve yeni bağtan ifadeleri tesbit edilmiş ve bu ifadelerde sanıklar tam tersine suçlamaları kabul etmişlerdir. Biz dosyayı tetkik ettiğimizde isimlerini saydığımız bu sanıkların önceki Askeri Savcılık ifadelerine rastlayamadık. Bu ifadelerin dosyada olup olmadığının eğer değilse nerede bulunduğunun ve akibetinin tahkiki ile şayet bir imha keyfiyeti yoksa dosyaya ithalini bu ifadeler bulunamıyorsa sebebinin tahkiki talep ederim dedi.

Sanık kıldan Kalender Durdu söz istiyerek 13 aydan beri tutuklu bulunmaktayım daha evvelcede tahliye talebinde bulundum ve her defasında taleplerim red edildi.4.12.1973 tarihli celsede ürgütle ilikim olmadığına binaen davaman ayrı görülmesini talep etmişim bu talebim de red edildi.Hana isnat edilen suç işlemem tahliyeme karar verilmesini talep ediyorum dedi.

Sanık Ali Şenci daha evvel 5.Mart.1974 tarihli celsede tahliyeme dair bir dilekçe vermişim red edildi aynı sebeplerle tekrar tahliyemi talep ediyorum dedi.

Sanıklardan Hasan İter tarafından verilmiş olan 28.3.1974 tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

Sanık Mukaddes Erdoğan tarafından verilmiş olan 10.3.1974 tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

Sanıklardan Haydar Polat tarafından verilmiş olan 20.3.1974 tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

Sanıklardan Nizamettin Karakoç tarafından 19.3.1974 tarihinde ibraz edilmiş olan aynı tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

Sanıklardan Fatma Erez müdafii Av.Rait Ertem tarafından ibraz edilmiş olan 19.3.1974 tarihli ve 2 sahifeden ibaret dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

Söz istiyen sanık Fatma Erez tutuklama nedenleri olmadığından tahliyeme karar verilmesini talep ederim dedi.

Sanık Hasan İter tarafından ibraz edilmiş olan 19.3.1974 tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

Talepler hakkında ne diyeceği As.Savcıdan soruldu.

As.Savcı : Hasan İter vermiş olduğu dilekçede kendisinin tutuklu statüsünde bulunduğu bir sırada bakanlık kararı ile göreve dönüşüne ilişkin yazının As.Savcılık tarafından özellikle soruşturmanın Savcısı olarak benim tarafından verildiğini ve bununla kendisine dönük yargılamada mahkemeyi etki altına almak istediğini haksız ve dayanaksız olarak öne sürmektedir.Samimiyetle ve belgesel kayıtlarla ifade edeyim ki ben ve As.Savcılık kalemi böyle bir tebligat işleminde aracı olmamıştır.Böyle bir tebligat savcılık tarafından yapılmamıştır hatta ben Son Havadis gazetesinde bu tarz bir yayın yapıldığını da dünki dilekçerin verilmesinden önce dilekçeyi verirken Hasan İterin dilekçe gerekçesini sözlü olarak ifade ettiği sırada öğrendim.Bu günki gazetele- rin hemen hemen tümünde bu olayın meclislere getirilen bir soruya konu olduğunu ve

Milli Eğitim Bakanının buna karşılık verdiği açık seçik cevapta özellikle Cumhuriyet gazetesinin 20.3.1974 tarihli nüshasında yansıtıldığı şekilde kendisinin bakanlık tek- nik kişileriyle kandırıldığını ve Hasan İter'in tutuklu olduğunu bilmeden kararname- nin kendisine imza ettirilip sonra da bunu polemik konusu yapılmak üzere bakanlık ka- tında işi Son Havadis gazetesine haber verenlerin bulunduğunu dolayısıyla ilgililer hakkında kovuşturma emri vereceğini ifade etmektedir.Bu durum mavecehesinde bizim teb- ligatla yakın uzak hiç bir ilikiniz olmadığı ortaya çıkmaktadır.Mahkemeyi etki altında tutmak gibi haksız ve insafsız ithanda mahkemenin bütün bu olayların üstünde ve bu gelişmelerden habersiz olarak Hasan İter hakkındaki dilekçesini vermeden önce açıkladığı resen tetkik üzerine bina edilen salıverilme kararı karanlık bütün iddiaları yalanlı- yan bir tecelli olmuştur.Bu dava Yağar Degerli'nin şahsi alacak davası değildir bu da- va benim vaseset davam değildir bu dava sanıkların kendi eylemleriyle ve faaliyetleri ile ortaya getirdikleri ve kanunların suç olarak tanımladığı şüphelilerinde açılmış bir kamu davasıdır.Bu davada iddia edilen her hususla ilgili belge ve delil mahkeme- nin alinin altındadır buna Savcının şu veya bu şekilde etkisi ve tepkisi söz konusu olamaz.Tahliye talepleriyle ilgili Savcının görüş belirtmek şeklindeki hukuku ile mah- keme bağı değildir.Bütün sanıklarla ilgili tetkikatı mahkeme yer yer talepler vuku buldukça ve hatta Hasan İter örneğinde olduğu gibi resen inceleyip vicdani bir kanaate varıp bunu her zaman izhar edebilir bu husustaki kararına mahkemenin engel çıkarcak herhangi bir güç söz konusu olamaz.

Sanık sorgularından sonra mahkemenin marut yöntem olan takip ettiği bir usul mev- cuttur sorgusu yapılan her sanığın beyanlarının kendisinden önce sorgusu yapılmış sa- nıklara ilzam ettiği ölçüde kendilerine cevap hakkı tanınmıştır.Bu genel tutum hilafı- na Müzaffer Oruçoğlu ismini saydığı bir kısım sanıkların müdafiliğini üstlenmişçesine kendisinden onların tahliye edilmelerine vize verme hakkının nereden doğduğunu doğrusu anlayamadık.0 kadar çelişkili ve kendisini ilzam etmeyecek biçimde konuyu ele aldı ki

ta ilk sorgusundan itibaren diğer yönetmen sanıklarla birlikte ortak bir strateji halinde bir kısım sanıklara olaylardan tecrit etme eyleminde gösterdikleri kararlılığı bir kez daha gözler önüne koydu.

Mahkemenin uyguladığı yöntemde sanıkların kendilerini ilzam etmeyen konulardaki beyanlarının hangi amaçla yönelik olduğunu tahmin edilebilir ve özellikle Muzaffer Oruçoğlu'nun isimlerini saymış olduğu kişilerin duruşmalarına tetkik edilmesini bizde talep ediyoruz. Mahkeme bu tetkik sonucu hiç bir etki altında kalmaksızın delilleri değerlendirdiği doğrultuda bir karara varacaktır helbet.

Sanık vekillerinden İsmail Hakkı Altan'ın, Süleyman Yeşilin emniyet ifadesine ilişkin görüşüne bizde katılıyoruz gerçekten birinci Savcılık ifadesinde emniyet ifadesinin 9 sayfadandır ibaret olduğu şeklinde bir belirleme mevcuttur buna göre ilk ifade ne zaman alınmıştır nerededir ve 2nci ifadeye lazım görülürse bunun sebebi nedir bu hususlar İstanbul emniyet müdürlüğünden ertarafca sorulsun isteriz.

Diğer yandan sanık Ziya Aydın müdafii Dursun Ali Aydın tarafından yapılan taleple ilgili görüşler tamamen hazırlık soruşturmasının Diyarbakır Bölümüne ilişkin ve yegane tarafımızdan alınan ifadelerle gölge düşürmek amacı ile yapılmış bir girişimdir. Sanıklar Diyarbakır Siirt illeri sıkıyönetim K.1.1.ince önce göz altına alınmışlar bilahare evrakları tutuklama istemli olarak Savcılığa intikal etmiştir. 30 günlük zaman zarfında peyder pey sanıkların sorguları tarafımızdan bizzat yapılmıştır. Bunun takiben sanıkların beyanları arasında husule gelen mübayaenatlar sebebiyle ek sorgular alınmıştır. İlk sorgu ve ek sorguların ve bir kısım sanıkların yitileştirilmesi ile ilgili tarafımızdan alınmış ifade ve tutanaklar dosyada mevcuttur bunun dışında neye göre belge aranmaktadır böyle bir mükerrer ifade almak şekli mevcut değildir bir kısım sanıkların bağ vurduğumuz ek ifadeleri ve hatta aynı sanığın iki üç tane olan ek sorguları dosyadadır. Biz herşeyden önce kendi aldığımız ifadelerle güven duymamızdır. Bununla da kalmıyarak bir olayın geçtiği iddia birkaç sanığın beyanları ile ve yan delillerle miyyet olmadıkça bunu bir iddia olarak ortaya getirmemeye aramız gayret sarfetmişizdir. Bu önceki Muzaffer Oruçoğlu biz sat kendisi verdi Musa Şişit ve Mücahit Tekin'in Tunceli emniyet karakolunun bombalanmasında görev aldıkları şeklindeki bizzat kendiniz tesbit ettiğimiz ifadeye dahi çıplak olarak itibar etmemişizdir. Binarsaleyh sanık vekili Dursun Ali Aydın'ın iddiaları tamamen yersizdir. Sanıklardan tahliye talebinde bulunan Haydar Polat, Fatma Erez'in tahliye taleplerine iştirak etmiyoruz. Nizamettin Karakoç tarafından hazırlanmış önce sürülen haksız suçlamaların çok kısa da olsa cevap vermek istiyoruz. Ben hazırlık soruşturmasında Nizamettin Karakoç'un refiki Engin Giray ifadelerinde dahi alınmamıştır mevcut beyanlara ve delillere göre bir değerlendirme yapmışızdır. Nizamettin Karakoç'un yakalanması keyfiyeti evinde olmamıştır. Bu iddianamede aşkırtar Güner Akkoç'un bu evde yakalandığını görmekteyiz. Bir tarih hatası olarak belki kendisinin yakalanma tarihi evinin aranma tarihi olarak zikredilmiş olabilir. Örgüt ile ilişkisi olmadığını iddia etmektedir kendisinin yakalandığı sırada üzerinde ele geçen Tikko beyannamele ilgili ifade eder evinin bir örgüt üyesi olmadığını beyan etmektedir. Yakalanan Güner Akkoç ve kaçmaya muvaffak olan İsmail Karakoç ne sebeple bu evde bulunmaktadırlar. Binarsaleyh sanık Nizamettin Karakoç ile ilgili tahliye talebine iştirak etmiyoruz. İddialarıyla beraber reddini dileriz.

Sanıklardan Kalender Durdu Örgüt ile olan fikri ve teorik bağla bütünsel safhası dahi geçirmeksizin kendisi İrfan Çelik ve Alpaslan Öztürk'e müşahir olarak Malatya köylerinin gezmiştir. Bunlara giderken İrfan Çelik'in yanında bomba ve örgüt yayınları mevcuttur. Son olarak tetkik etmiş bulunduğumuz As. Vargatay'ın buna benzer bir olaya ilişkin Aralık 1973 tarihi olarak hatırladığımız bir kararında Örgütsel amaç birliği düşüncesinden kopuk olarak girişilen yardım faaliyetinin T.C.K. nun 296 ncı maddesini ihlal niteliğinde olabileceği şeklinde ısrak tutmaktadır. Bundan esinlenerek biz Kalender Durdu hakkındaki suç niteliğinin ilerde değişmesi ihtimali karşısında tahliye istemine katılmıyoruz.

Diğer taraftan yukarıda işaret etmeyi unuttuğumuz bir hususa dahi yer vererek illeri stürlen ithamların haksızlığı konusunda bir belgeden söz etmek isteriz. Hasan İler Bomba olayının sanığı olduğu ve Diyarbakırda hakkında kovuşturma yapılmakta olduğunu söylemektedir bu soruşturma tarafımızdan yapılmamıştır ancak bilahare bomba olayının Örgütsel bir eylem olduğunun anlaşılmasından sonradır ki biz önce Savcı Taylan Erimer'de bulunan ve bilahire Yzb. Güven Sökmen'e geçen dosyayı alarak Tunceli Lisesi

Şöretmenlerinden Hasan İter, ve Kenan Kaser'in de dahil olduğu 30 u müteceviz sanık hakkında Kovuşturmaya yer olmadığı kararına vorduzuz. Yine buna benzer şekilde sanıkların haksız ithamlarına ortaya koyan bir kararın daha belirtmekte fayda görüyoruz. 17. Mayıs. 1972 tarihinde dağıtılan beyanname olayı ile ilgili olarak Ziya Aydın, Süleyman Yeşil ve 4 arkadaşın mahalli mahkemeye tutuklanmasıdır. Beyannamenin niteliği dikkate alınarak soruşturma dosyası Sıkıyönetim Sevalığına intikal etmiştir. Burada yaptığımız soruşturma sonucuna göre o günkü şartlar ve elde ettiğimiz deliller ışığında beyannamele ilgili soruşturma yönüne yönelik olup olmadığına tesbit edemedik mastakil olarak bu T.C.K.nun 312 nci maddesini ihlal niteliğinde bir fiil olarak görülebileceği gerekçesiyle Süleyman Yeşil ve arkadaşlarının tutuklu kaldıkları sürelerinin dikkate alınarak bizzat benim yazısız komutanlık keneliyle tahliyelerini temin edilmiştir. Bu duruma göre mevcut delil ve emare ve belgeler ne ise buna göre yapılan bir talep vardır ve hargayın üstünde bu taleplerin deliller karşısında değerlendirilmek durumunda olan bir mahkeme vardır yapılan haksız saldırı ve suçlamaların dahi bizim vicdanı kantarla rimizin hiç bir suretle etkilemeyeceğini ve hak bildiğimiz yoldan dönmeyeceğimizi bir kore daha ifade ederiz, Sanık Mehmet Çiçek'le ilgili tahliye talebine de katılmıyoruz. Yalçın Büyükdaglı şahsi nedenlerle vorduz olduğu dilekçe üzerine kendisinin Sara rahatsızlığının hayati bir tehlike doğurabilecek şekilde bir ilerilik seviyesi taşıyıp taşımadığı ve akli halini nıbet esnasında selpettiği bilinen bu rahatsızlığın nıbet sonrası etkilerinin bulunup bulunmadığı ve varsa bunu da sanayi ehliyetine tesir eden bir dereceye ulaşp ulaşmadığı konusunda mahkemenin tesbit yapmasının durumu aydın lığa çıkaracağı görüşü ile gerekli kararın verilmesini arz ederim dedi.

ŞAHİT DİŞİNDİ : 1- Sanıklardan Şahin Özgür ve Hasan İter'in talepleri uygun görüldüğünden duruşmadan varesto tutulmalarına,

2- Duruşma zabtına geçmiş olan sanıklar ve müdafilerinin taleplerinin incelenmesi için dosyanın tetkikle alınmasına ve gerekli kararın tetkik hitamında açıklanmasına, sorgulara devam edilmek üzere duruşmanın 26.3.1974 Salı günü saat 09.30'a tehirine karar verilip açıklandı. 20.3.1974

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Z. KAFIRI

TÜRKİYE SOSYAL TARİHİ

Duruşmanın tehir edildiği muayyen gün ve saatte Mahkeme kurulu eskisi gibi, Savcı Hakim Md.Yzb.Yaşar Değerli ve zabıttâ Selahattin Güzeycan hazır oldukları halde duruşma-salonusunda toplandı.

Yoklama yapıldı, sanıklardan Kutaysiye Bozkkıllar, İhsan Uçar, İsmail Özbay, Haydar Mecit, Abdurrahman Keskin ve Ali-Yıldız-hariç diğerlerinin ve sanık müdafilerinden avukat Nebil Varug ve Dursun Ali Aydın'ın gelmiş oldukları anlaşıldı.

Salondaki yerlerine alınmış olan sanıklar ve müdafilerinin yüzlerine karşı açık duruşmaya devam edildi.

Dosya tetkik edildi. Bir evvelki celse bazı sanık ve müdafilerin tahliye talepleri ve diğer talepleri hakkında duruşmanın tehirine karar verildiği anlaşıldı.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ: 1- Sanık Yalçın Büyükdaglı'nın 5/3/974 tarihli dilekçesinin muhtevası hakkında gereğinin yapılması için dilekçe suretinin 1 nci Ordu Komutanlığına gönderilmesine ve adı geçen sanığın cezai ehliyetinin tesbitine dair Askeri Savcılık talebinin sorguların hitamında teemmül edilmesine;

2- Sanık Ziya Aydın müdafii-avukat Dursun Ali Aydın'ın duruşma-zaptında yazılı taleplerinin Askeri Savcı tarafından yapılan açıklama yeterli görüldüğünden REDDİNE,

3- Sanık Süleyman Yeşil sorgusunda 1/5/973 tarihinde alınan 9-sayfalık ifadesiyle sorgu için Askeri Savcılığa-sevkedildiğini ve bu hususun Savcılık sorgu zaptında da belirtilmiş olmasına rağmen duruşma sırasında 23 sayfalık emniyet ifadesinin okunduğunu ve bu ifadenin tutuklanmasından sonra alınmış olduğunu iddia ettiğinden ve sanık müdafii İsmail Hakkı Altan'ın bu hususa değinen talebi yerinde görülmele adı-geçen sanığın 1/5/973 tarihli ve 9 sayfadan ibaret sorgusunu mevcut olup olmadığının tahkiki ve mevcut olduğu takdirde temin edilerek gönderilmesi için Sıkıyönetim Askeri Savcılığına müzekkere yazılmasına ve 1/5/973 tarihli olup duruşma sırasında okunan 23-sayfalıklı emniyet ifadesinin dosyadan çıkarılmasına dair sanık müdafinin talebinin REDDİNE,

4- Sanıklardan Mehmet Çiçek ve Valender Dördü'nün talepleri üzerine yapılan tetkik sonucunda tutuklama sebeplerinin ortadan kalktığı kanaatine varıldığından her iki sanığın TAHLİYELERİNE ve başka bir suçtan dolayı tutuklu veya hükümlü bulunmadıkları takdirde serbest bırakılmaları için Sıkıyönetim Askeri Savcılığına müzekkere yazılmasına,

5- Sanıklardan Ali Şenel, Rızamettin Karakoç, Fatma Erez ve Haydar Pelat'ın talepleri üzerine yapılan tetkikat sonucu tutuklama sebeplerinin devam ettiği kanaatine varıldığından tahliyelerine dair talebin REDDİNE oybirliği ile karar verilip açıklandı. 26/4/974

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Z.KATİBİ

Sanık sorgularının tesbitine geçildi.

Bu sırada sanıklardan Musa Söğüt, Mehmet Yıldız, Hasan Gülmez, Düzali Aydoğmuş, Ramazan Balpetek ve Alpaslan Üztürk ayrı ayrı hazır-

lamış oldukları dilekçelerini ibraz ettiler. Dilekçeler bilahere okunup gereği yapılmak üzere alınarak dava dosyasına konuldu.

-Söz isteyen Celal Erdoğan; benim T.K.M.P.L. ile hiç bir ilişkim yoktur. Bu husus Muzaffer Oruçoğlu'nun ifadesiyle açıklık kazanmıştır. Beyanname dağıtma olayıylada hiç bir ilişkim yoktur. Tahliye karar verilmesini talep ederim dedim.

- Sanık MUHSİN CANIK sorgusunda: Mahkemenize güvenim yoktur. Çünkü sizin mahkemeniz halkı sömüren ve emperyalizme bağlı kompöredör burjuvazi ile toprak ağalarının mahkemesidir. Bu sınıflar işçi ve köylüleri sömürür. Sömürülen bir sınıftan olarak, benim sömürücü sınıfların mahkemesine güvenim olmayacağı açıktır ve ancak halkın mahkemelerine güvenirim. İddianamede bir sürü silahlı eylemde bulunduğum iddia edilmektedir. Bunların bir kısmının değil içinde bulunmak haberim bile olmadığı eylemlerdir. Bunları ilk defa Savcılıkta ve mütte öğrendim. Diğer bir kısmında değil içinde bulunmamış olmam bizlerin hiç bir zaman yapmayacağı ve baş vurmayacağı adı zabıta olaylarıdır. Şunu bilinki biz komünistler yaptıklarımızı, yapacaklarımızı ve düşüncelerimizi her şart altında savunuruz. Ceza, hapis; ölüm veya işkence, baskıdan ve terörden çekinerek tevile olduğumuzdan başka görünmeye tevessül etmeyiz. Bir mahkemenin karşısında cezadan çekinerek yaptıklarını ve düşüncelerini inkara kalkışmak bir komünistin yapacağı veya düşüneceği şey değildir. Biz ne yaparsak halkımızın kurtuluşu için veya bilerek yaptık. Bu yüzden bunları her yerde savunuruz. Yalnız biz komünistler yapmadığımız, yapamadığımız ve özellikle hiç yapmayacağımız şeyleri de hakim sınıfların çömezleri öyle istiyor diye kabullenmeyiz. Patron çömezlerinin demogöji ve karalamalarına papuç bırakmayız. İddianamede yer alan hakkındaki iddiaları tek tek cevaplandıracağım. Yalnız şunu belirtmek istiyorum ki dosyanızda bulunan ve benim emniyetve Savcılık sorgularım olarak geçen belgeler Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçi patremlere usaklığın köpeklik derecesinde ileri bir sadıst ruhla benimsemiş olanların el ve kafa emeklerinin ürünüdür. Bende yakalandıktan sonra diğer arkadaşlar gibi işkenceye tabi tutuldum. B. işkence leri anlatmayacağım. Heyetiniz de bana neler yapıldığını en azından tahmin eder. Yalnız Yaşar Değerli'nin ifade almak için beni nasıl zorladığını ve tehdit ettiğini söylemeden geçemeyeceğim. Tutuklandıktan sonra Davutpaşa Askeri Ceza evine gittim. Bir müddet kaldıktan sonra gene Harbiye hücrelerine getirildim. Her an Kentur gerillaya götürülmeyi bekliyordum. Hücrede 62 gün kaldıktan sonra Savcı Yaşar Değerli'nin karşısına çıkarıldım. Savcı daha önceki sorgumdan tatmin olmamış olacağı yeniden ifade vermemi istedi. Arkadaşların seni suçladılar, sende onları suçla dedi. Bende daha önce sorgu verdiğimi, tekrar sorgu veremeyeceğimi söyledim. Hem beni neden hücreye getirdiniz, hiç bir açıklama yapmadınız dedim. Buna karşılık Savcı alay ederek hapishanelerde yer kalmamış onun için seni getirdik dedi. Benden sorgu alamayınca burada ağıza alınmayacak küfürler ederek üzerine saldırdı. Seni kendi ellerimle geberteceğim. Hiç biri bana mani olamaz dedi. Beni tekrar hücreye götürdüler. Orada her kapı açılışında mite gideceğimi bekleyerek 85 gün kaldım. Ben bir komünist olarak bunların yapılacağını önceden biliyordum. Ve normal karşıliyordum. Çünkü faşistlerin bu yaptıkları

rını halkımız her gün çekmektedir. Bu işkencelere halkımızan geçtiklerini düşünerek dayandık. Hükümete kaldığımız her gün tanıdığımız işçi ve yoksul köylülerle hayali sohbet ediyor ve eskiden geçtiklerimizi düşünerek moralini yükseltiyor ve kendimi biliyordum. Zaten hiç bir komünist işkenceci den yılmaz. Eğer yılsağdı, Dünyanın hiç bir yerinde devrim yapılamazdı. Çünkü hemen hemen bütün devrimciler polisin işkencesine tabi olmuştur. Bu işkenceler onları çelikleştirmiş, burjuva unsurları ayıklanmış ve bunun sonunda kurulan birlik çelik bir birlik olmuştur. Polis tekrar bu birliği bozamazdır. Bizimde yakalanmamızda kötü olan yanı yanında bir iyi yan vardır. Bütün arkadaşların tecrübesi artmış, aramızdaki hainler belli olmuştur. Bir daha aynı hataları yapmayacak şekilde ders aldık. Gerçi bu ders bize pahalıya mal oldu ama yine de bizi korkutmuyor. Azimle yolumuza devam edeceğiz. Ben Türkiye 'de nüfusun çoğunluğu teşkil eden bir yoksul köylü çocuğuyum. Daha çocukluk yıllarımda aç kalmamak karnımı doyurmak için ağaların çekek pancarı ve tütün tarlalarında çalışmaya başladım. Genellikle yazın çalışır kışın iş bulamazdım. Yazın biriktirdiğimiz yiyecekler kışın idare etmezdi. Tarlada günde 12 saat durmadan güneş altında ellerimiz patlayıncaya kadar çalışır, çapa salarlardık. Bazen çalışma saatimiz dahada fazla olurdu. Bu çalışmaya karşılık aldığımız para çocuklar için 4, büyükler içinse 5 liraydı. Ağaların tarlaları evada, bizim köyümüz ise dağdaydı. Bu yüzden gidip gele-miyorduk. Ağanın köyünde ve tarlasında kalıyorduk. Ağa kışın atlarını keyduğu yeri yazın beslettiği için bize veriyor, bizde her türlü haşarat içinde yatıyorduk. Yaşayışımız kölelerin yaşayışından pek farklı değildi. Çalışmaya gittiğimiz köy bir veya iki ağanın, tarla dönüştür-köye geldiğimiz zaman köy bakkalından ihtiyaçlarımızı almak için gittiğimizde ağanın çocukları bizi alaya alıyor, küçük düşürücü, aşağılayıcı laflar ediyorlardı. Bizim onların gözünde bir hayvandan farkımız yoktu. Bir hayvana nasıl davranılırsa bizde öyle davranıyorlardı. Hepimiz onlara için duynuyorduk. Bazen ağa bunun farkına varır bizim gönlümüzü almak için artmış katık, ayran, ekşimiz bozulmuş yoğurtları bize veriyorlardı. Bize vermezse zaten atacaktı. Bunlar bile bize lüks geliyordu. Sefaletin acısı yüreğimize oturmuydu. Esasanda ağa-biz çalışmasan ürünü kaldıramaz, iflas eder yani onu ağa-yapan yoksul-köylülerdir. Ama bir mevsim ağanın yanında çalışan biri ancak 200 lira gibi çok az bir para biriktiriyorlardı. Bunun da dönüştürte kasabaya bırakıyor, hatta gelecek eva için borçlanıyordu. Ağa hiç çalışmadan pancarları milyonlar kazanıyordu. Çocuklardan hepsini okutuyor, hepside devlet mekanizmasında önemli görevler alıyordu. Müdür, Kaymakam, Subay, Vali ve benzeri gibi. Bizim köylerimizde ise doğru dürüst okul yoktu. Kışın yalın ayak okula giderdik. Bir defter alacak, hatta ödev yapmak için kağıt alacak paramız olmazdı. Her türlü sağlık ve beslenme imkanlarından mahrum olarak büyüdük. Çeşitli hastalıklardan bir çok çocukta her sene gıdasızlıktan ölüyor. Nüfusun artması, köylülerin yoksullaşması ve ermanın kestirilmemesi köylülerin şehirlere akın etmesine sebep oldu. Bende bu akında şehire gelmiş biriyim. İstanbul'a geldikten sonra bir süre iş aradım. Sonunda bir doküma fabrikasına girdim. Burada çalışma şartları çok kötü, parası çok azdı. Patron işçilerin arasına nifak sokuyor, onları birbirine düşürüyordu. Patronun kendi yardakçıları vardı. Bunlar işçilerin iktisadi mücadelesini yürüten önder işçileri

başına bela oluyor, işten atılmasına sebep oluyordu. Komünizm propagandası yapıyor diye ihbar ediyorlardı. Poliste bu işçileri karakola çekip dövüyordu. İşçiler arasında sevilen bir işçiyi diğer işçilerin protestosuna yol açacağı için işten atmak zordu. Bunun için patron kendi adamlarını gönderiyor, fabrikada kavga çıkartıyor, bu kavga sonunda ikisi de işten atıyor. Sonra kendi adamını tekrar işe alıyor, böylece patron her istediği zaman boyun eğdiriyor veya boyun eymeye mecbur bırakılıyordu. Bağlı olduğumuz sarı sendika bütün benlere sefirci kalıyordu. Sendika greve gitmiyordu. Çünkü el ayltından para alıyor, patronla işbirliği yapıyordu. Sendikaya grev yapmak için baskı yaptık. Grev eylesenizde biz kazandık. Sendika mecbur oldu greve gitmeye. Grev başladı. İlk gün patron bir telefon etti polis ve asker geldi. Asker ve polisler gelince biz sevindik. Tamam şofe hakkımızı alacaklar dedik. Ama onlar gelip bize saldırdı. Sevincimiz kursağımızda kaldı. Zorla bizi makinenin başına götürdüler. Söyüp saydılar. Biraz sonrada patron geldi. Arasında bize saldıran askerlerin komutanı olan eli telsizli subay ve polis komiseri ile indirdi. Bu subay ve komiserin arkasında durarak bize hitaben yaptığı konuşmada siz bu devirde bir şey yapamazsınız, ben ne dersem o olacak, ben olmazsam siz acınızdan ölürsünüz, istersen hepimizi işten atarım, buna kimse mani olamaz, size sadece emirlerime uygun olarak çalışmak düşer dedi. Daha sonra Subay ve Komiserle birlikte etrafımızı sarmış olan asker ve polislerin yanına giderek onlarla konuştuk. Patron grevi bastıran asker ve polislere şeker ikram etti. Daha sonrada yine arabasına subay ve komiseri alarak gittiler. Sonradan öğrendik patron subay ve komiseri grevi bastırmanın şerefine meyhaneye götürmüş. Bundan sonrada biz çalışmaya mecbur olduk. İş yerinde makinelerde gerekli kontrol yapılmadığı için her an kaza olabiliyordu. Vesitli defa müdüre söyledik. Dikkat edin kaza yapmayın, başka ben ne yapayım dedi. Bir arkadaş iş kazası geçirdi. Makinaya kapılan kolu sol omuzdan binden kepti. Hemen yardım ettik. Ambülansın çağırılması için üst katteki müdür odasına gittiğimizde müdürle patron karşılıklı oturuyorlardı. Kazanın korkunçluğunu panik içinde anlattık ve hemen ambulansın gelmesini söyledik. Dena kaldık. Çünkü müdürün patronun kılı bile kıpırdamamıştı. Patronun bize ilk sorusu şu oldu, makineye bir şey oldumu biz ısrar ettik. Müdürle patron küfür ederek bizi dışarıya kovdular. Sonra kendimiz bir araba tutup arkadaşları hastahaneye götürdük. Patron tazminat ödemek için sakat olan işçiyi kendi fabrikasına temizlik işini verdi. Buna benzer örnekler diğer fabrikalarda da çoktur. Ben o zaman patrona kin duymaya, onları birer insan olarak değil kan emici sülükler olarak görmeye başladım. Hemen hemen bütün işçilerde onlardan nefret eder. Onlar bizim canımızı ertaya koyarak ürettiğimiz mallarla bütün kazancı alıyor, bize de acımızdan ölmeye yetecek kadar para veriyorlar, yaz tatillerini avrupada geçiriyor, yemeklerini Hiltonlarda yiyorlar, bizim bir kaç senede aldığımız parayı onlar bir yemekte harcayıp bahşiş olarak veriyorlar, bunlar o kadar lüks içinde yaşarken biz aç ve susuz karanlık günlerde kalıyoruz. Onlarda insan bizde insanız. Patronlara karşı mücadelede patronun birlik olursak bir şey yapamıyordu. Patronun yardakçılarında iyice benzetiyorduk. Patrona karşı birlik olmanın faydalarını her zaman görürdük. Yardakçıları kavga çıkarmaya cesaret edemiyorlardı. Bu sırada askere gittim.

Sergü sırasında sanık müdafilerinden Abdullah Bayraktar, Mehra Önel ve İshak Hakkı Altan'ın gelmiş oldukları görülerek yerlerine alırdılar.

Sanık Muhsin Canik sergüsüne devamla; Kitama vardığı anda umduğundan apayrı bir manzara ile karşılaştım. Sanki erler bir sürü hayvan, subaylar çoban, her gün dayak ve küfür yiyorduk. En iyi sözleri eşşekoğlu eşşektir. Yeni gelenlere karşı kidedelt erler kışkırtılıyor, ayrıca onlardan da sebepsiz yere dayak yiyorduk. İlk gelenin etrafını kus geldi diye sarıp alaya alıyorduk. İlk gelenin etrafını kus geldi diye sarıp alaya alıyorduk. Ayrıca doğudan gelmiş kürt olan erlere karşı bizi kışkırtıyorlardı dediğinde;

Askeri Savcı söz isteyerek sanığın söylediği sözlerin iddiayla yakından ve uzaktan hiç bir ilgisi yoktur. Kesilmesini talep ediyorum dedi.

Sanığa iddia haricine çıkması, kendisine yüklenen suçun siyasi yönüyle maddi vakalarına cevap vermesi icap ettiği hatırlatıldı.

Bu sırada sanık müdafilerinden İsmail Hakkı Altan söz isteyerek; müvekkilim yaşadığı olaylardan geçen bazı hadiseler nedeniyle bir takım düşüncelere ulaşmış ve bilahere düşüncelerini kitap okuyarakta takviye etmiştir. Bu itibarla üzerinde iz bırakan hadiseleri anlatmasını müsaade edilmesini talep ediyoruz dedi.

Sanıktan soruldu: Sanık sergüde yaşadığım olayları ayrıca açıklamak istiyorum. Buna müsaade edilmesinde ısrarlıyım dedi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ: ~~Sanıkın sergüsünde~~ (4 kelime silindi) Sanık Muhsin Canik'in şimdiye kadar yapmış olduğu sergüsünün misallerle ilgili kısımlarının görülmekte olan davanın ideolojik yönü ile ilgili bulunmaması nedeniyle duruşma Hakimî tarafından alınan tedbirin yerinde olduğuna ve sergüsüne iddia çerçevesi içerisinde devam etmesi gerektiğinin kendisine hatırlatılmasına oybirliği ile karar verilip açıklandı. 26/3/974

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Z. KATI Hİ

Duruşmaya devamla sanık Muhsin Canik'e gerekli açıklama yapıldı:

Sanık Muhsin Canik sergüsüne devamla; ben burda sorgu vermek istiyorum, siz sorgu alıyorsunuz. Onun için bu kısımları okumakta ısrar ediyorum dedi.

Sanığa tekrar iddia çerçevesi içerisinde sorgu vermesi hatırlatıldı.

Sanık, askerlikte aşkare gelenlerin bir an evvel teskere almak için uğraştığını, ordunun burjuva ordusu olduğunu ve subayların askerlere hizmetçi muamelesi yaptığını söylediğinde tekrar sözü kesilerek bu şekilde sergüye devam ettiği takdirde sergüsünün kesileceği ve hazırlık soruşturması sırasında tesbit edilen ifadelerinin okunmasıyla yetinileceği hatırlatıldı.

Sanık, askerlikte gördüklerini sergü meyanında bildirmekte ısrar ettiğini, aksi takdirde sergüsünü vermeyeceğini yanlış yazıldı aynı hususlarda sorguya devamda ısrarlı olduğunu bildirdi. Ve ilaveten hademki bu hususlardaki kısımlara yer vermiyorsunuz, şimdiye kadar olan sergüsünde nazara alınmamasını istiyorum dedi.

Sanık müdafii İsmail Hakkı Altan'ın talebi üzerine ve tavzih edilmesini istediğinden sanık Muhsin Canik'ten tekrar soruldu:

Sanık Muhsin Canik, aynı hususlarda sorgu vermekte devam edeceğim, eğer siz almak istemiyerseniz şimdiye kadarki sorgularımıda za-bitlardan çıkması gerekir dedi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ: Sanık Muhsin Canik sergüsünde kendisine isnat olunan suçla alakası olmayan kısımlara yer verdiğiinden ve defaatle hatırlatılmasına rağmen vermekte devam edeceğini bildirdiğinden sorgusunun kesilerek hazırlık serüştürmesi sırasında tesbit edilen ifadelerinin okunulması ile yetinilmesine ve bu ifadeler karşısında ne diyeceğinin tesbitine oybirliği ile karar verilip açıklandı. 26/3/974

BASKAN

ÜYE

ÜYE

Z.KATI Hİ

Sanık Aslan Kılıç usul-hakkında söz istediğini bildirdi. Kendisine halen sorgu safhasında bulunulduğunu ve söz verilmeyeceği bildirildiğinden yerine oturdu.

Sanık Muhsin Canik'in 27/3/973 tarihinde emniyetçe tesbit edilen ifadesi okundu. Mahiyeti anlaşıldı.

Sanık Muhsin Canik'ten soruldu: Okunan ifadenin son kısmında benim pişman olduğum yazılıyor. Halbuki ben pişman değilim. Sorgumu almadığınız için bu ifade hakkında bir şey söylemeyeceğim dedi.

Sanık müdafilerinden avukat Nebil Varuy söz isteyerek, yanlış uygulama yapılmaktadır. Gerek T.C.K.nun 247 nci maddesi ve gerekse EYM. XXXXXX-353 sayılı Kanununun 156 nci maddesi gereğince emniyetçe tesbit edilen ifadenin okunmaması gerekmektedir. Bu itibarla emniyet ifadesinin okunmaması gerekirdi dedi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ: Sanık sorgusuna devam etmek üzere duruşmanın aynı gün saat 14.00 de tehirine karar verilip açıklandı. 26/3/974

BASKAN

ÜYE

ÜYE

Z.KATI Hİ

Duruşmanın tehir edildiği muayyen saatte mahkeme kurulu eskisi gibi, Savcı Hakim Kd. Yzb. Yaşar Değerli ve zabıt katihi Selahattin Güzeycan oldukları halde duruşma salonuna gelindiğinde bir evvelki celse hazır bulunan sanıklarla müdafilerden Abdullah Bayraktar ve İsmail Hakkı Altan hariç diğerlerinin yerlerine alınmış oldukları anlaşıldı.

Sanıklar ve müdafilerinin yüzlerine karşı açık duruşmaya devamla duruşma zaptı tetkik edildi. Sanık müdafilerinden avukat Nebil Varuyun beyanına göre C.M.U.K.nun-247 nci maddesi olarak belirtilmesine rağmen zapta bu hususun T.C.K.nun 247 nci maddesi olarak geçirildiği görüldü ve bu husus C.M.U.K.nun 247 nci maddesi olarak tavzih edildi.

Sanık Muhsin Canik'in 31/3/973 tarihinde Askeri Savcılıkça tesbit edilen ifadesi okundu mahiyeti anlaşıldı.

- Sanık Muhsin Canık'ten soruldu: Bu ifade emniyet ifadesinin bir özeti dir. İşkence zoruyla alınmış bir ifadedir. Onun için hepsini reddederim dedi. İlaveten esas benim vereceğim ifade kesilen sorgumda belirtceğim hususlardı dedi.

Sanıktan soruldu: Askeri Savcı Yaşar Değerli duruşma zaptına geçen sorgumda belirttiğim şekilde ifade vermem hususunda beni zorlamıştı fakat ben vermediğimden zabıt tutulmadı. Emniyette ve Hıtte alınan ifadeleri kabul etmemi ve bazı arkadaşları, Cem Somel'i ve buna benzer benim hakkında ifadeleri olan şahısları suçlamamı istemişti. Ben kabul etmedim ve ifade vermedim. Suçlamak istediği arkadaşların isimleri ni de söylemişti. Kendilerini tanımadığım için ifade vermekten çekindim dedi.

Sanığın 31/3/973 tarihinde tutuklanması sırasında tesbit edilen ifadesi okundu mahiyeti anlaşıldı.

- Sanıktan soruldu: Tutuklama mahkemesine çıktığımız zaman bu imza benim mi diye soruldu, benim dedim. Ondan sonra ben bir şey söylemedim kendileri yazdırdılar, o ifadeyi de reddediyorum. Çünkü işkenceden yeni çıkmıştım. Tekrar işkenceye gönderilirim diye başka bir şey söyleyemedim dedi.

Sanıktan soruldu cevaben; her şeyi göze aldığım için Savcı Yaşar Değerli ifadesi alırken direnmekten çekinmedim dedi.

Sanık sorgusuna karşı sorguları yapılan sanıkların bir diyesekleri olup olmadığı soruldu.

Sanıklardan hiç biri söz istemedi.

- Sanıklardan Aslan Kılıç sorgu bitmiştir, usul hakkında söz istiyorum dedi.

Kendisine halen sorgulama safhasında bulunduğundan söz verilmeyeceği hatırlatılarak oturması istendi.

- Sanıklardan Mehmet Yıldız'ın ibraz etmiş olduğu 26/3/974 tarihli dilekgesi okundu, mahiyeti anlaşıldı.

Sanık Musa Söğüt tarafından ibraz edilen 26/3/974 tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

Sanıklardan Alpaslan Öztürk tarafından ibraz edilen 26/3/974 tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

- Sanık Düzali Aydoğmuş'un ibraz ettiği 24/3/974 tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

- Sanık Hasan Gülmez'in ibraz etmiş olduğu 26/3/974 tarihli dilekgesi okundu mahiyeti anlaşıldı.

Sanık Ramazan Balpetek tarafından ibraz edilen 26/3/974 tarihli dilekçe okundu mahiyeti anlaşıldı.

Sanıklardan Bayram Laçın söz isteyerek, suçsuz olarak 15 aydır yatıyorum. Yattığım bu zaman zarfında mağdur durumda kaldım. Kendilerine bakamayacak kadar yaşlı annem ve babam vardır, örgütle hiçbir alakam yoktur, Siverek'te bir olay olmuş, bu olayın olduğu hafta ben orada değildim, işime geldiğimde karakoldan çağrıldığım söylendi, kendiliğinden karakola gidip teslim oldum. Suçlu olsaydın gidip teslim olmazdım, tahliye karar verilmesini talep ediyorum dedi.

Tahliye talepleri hakkında ne diyeceği Askeri Savcıdan sorulduğunda söz isteyen sanıklardan Ziya Aydın müdafii Dursun Ali Aydın;

bir önceki celse davamız sanıklarından Ziya Aydın, Ali Yıldız, Hayrettin İpek, Düzali Aydoğan ve Hasan İnter'in Askeri Savcılığa iki sefer ifadeleri alındığı önceki ifadelerinin dosyada bulunmadığını, akibetlerinin tahkiki hususunda vaki talebimizi sayın Savcı hazırlık tahkikatının Diyarbakır bölümüne gölge düşürmek şeklinde nitelendirmiş ve bizi itham etmiştir. Biz hazırlık tahkikatına gölge düşürmek niyet ve çabasında değiliz. Ama eğer bu tahkikatta gölge ve karanlık noktalar esasen varsa bu bizim için esasen görev olacaktır. Bizim iddiamız doğrudur sanıklarla yaptığımız temasta Askeri Savcı sayın Yaşar Değerli'nin 8. Şubat.1973 tarihinde ismini saydığımız bu sanıkların ifadelerinin tesbit ettiği, bu ifadelerde sanıkların suçlamaları reddettikleri mevcut bu ifadeler karşısında sanıkların tutuklanmaları için کافی delil bulunmadığından bir kaç gün sonra dolacak göz-altı süresi nihayetinde kendilerini serbest bırakacağını veya bunu temin edeceğini söylemiş ve bu arada öğrenci olan sanıkların gözaltında geçen müddetin devamsızlıklarına sayılmaması için de Tunceli Lisesi Müdürlüğüne hitaben kendilerine bizzat kendi iznası ile 8. Şubat.1973 tarihinde yazı dosyada mevcut olmayan ifadelerin tesbit tarihinde yazı vermiştir. Bunlardan Ali Yıldız'a verilen yazı elimizdedir ve mahkemeye ibraz edeceğiz. Bu ifadelerin tesbitinden sonra sanıklar tekrar kote-götürülmüşler ve 11. Şubat.1973 tarihinde tekrar Askeri Savcı huzuruna getirildiklerinde dosyada mevcut ifadeleri tesbit edilmiştir. Mahkemeye sunduğumuz bu yazı sanıkların dosyada mevcut ifadelerinden önce Askeri Savcı tarafından ifadelerinin tesbit edildiğinin açık ve kesin bir delilidir. Çünkü sanık ifadeleri tesbit edilmeden böyle bir belgenin sanıklara verilmesi düşünülemez. Bu itibarla geçen celse bu yolda vaki talebimizin reddine ilişkin olarak bu günkü celsede ittihaz buyrulan ara karardan rücu edilmesini,

Bu güne kadar sorguları yapılmış olan sanıkların ve özellikle Muzafer Oruçoğlu ve Süleyman Yeşil'in beyanları muvacehesinde müvekkilim Ziya Aydın'ın örgütsel bir ilişki içerisinde olmadığı ve mühenet fiilleri işlemediği açıkça ortaya çıkmıştır. Dosyanın hazırlık safhasına ilişkin bölümündeki tutanaksızlıklar işkence hususu sanık ifadelerinin dosyadan çıkarılması ve yerine yenilerinin ikamesi gibi hususlar bizzat yine hazırlık safhasındaki tutanaklara kısmende olsa yansımalar bulunmaktadır. Bu durum karşısında ve sanıklara mahkeme huzurundaki sorguları muvacehesinde hazırlık ifadelerinin hiçbirine itimat etmeye imkan yoktur. Esasen müvekkilim isnat edilen fiillerin vukuu tarihinde hadise mahallinde değildir. Bu husus delillerin telakkisi safhasında ikame edeceğimiz savunma tanıklarımızda ve tamamlayıcı yan delillerle beraber kesinlik kazanacaktır. Ancak bu süre zarfında müvekkilim önemli derecede mağdur olacaktır. Diğer yandan 12. Aralık.1973 tarihli celsede-ki sunduğumuz dilekçede belirttiğimiz gibi müvekkilim 1-2. Aralık.1972 tarihinde dağıtıldığı öne sürülen ve daha sonra müvekkilim tarafından dağıtılmadığı gerek iddiamıyla ve gerekse tarihini belirttiğimiz celsede Askeri Savcının beyanı ile kesinlik kazanan beyanname dağıtma olayından dolayı tutukludur. Mühenet suçlarından ötürü müvekkilim hakkında bir tutuklama kararında yoktur. Tutuklama kararının ise sebebi zail

olmuştur. Muhterem mahkeme 12. Aralık 1973 tarihli tahliye talebimiz üzerine verdiği kararında müvekkilime isnat olunan suçların vasıf ve mahiyeti ne göre tutuklama sebebinin ortadan kalkmadığı gerekçesiyle red kararı vermiştir. Bu karar müvekkilimin hukuki durumuna bir açıklık getirememiştir. Çünkü isnat suçdan dolayı verilmiş bir tutuklama kararı yoktur. Müvekkilim şu durumda hukuken değil fiilen tutukludur. Sorguların bu safhasında eğer deliller elveriyorsa mahkeme müvekkilimin hukuki durumuna bir açıklık getirir ve ya tutuklamalı ki buna sorgular muvacehesinde imkan yoktur, veya serbest bırakmalıdır. Anılan bu sebeplerden müvekkilimin mağdur olmasını tahliyesini talep ederim dedi.

Sanık Aslan Kiliç tekrar söz isteyerek, biraz evvel talebimiz duruşma zaptına yanlıs geçti. Sorğu bittikten sonra ben usul hakkında söz istedim. Buna rağmen söz verilmedi. Tekrar ediyorum bu mesele duruşma zaptına yanlıs geçirilmiştir. Ben sanık sorgularının bitiminde usul hakkında söz istedim. Mahkeme bunun ardından sanık taleplerini dinlemeye geçti ve aynı anda bana sorgular devam etmektedir, sorgular safahatı dayız, usul hakkında söz vermiyor dedi. Benim söz istemenden şu ana kadar geçen süre içinde mahkeme çeşitli sanıkların ve müdafilerin taleplerini dinlemektedir. Yani sorgular bitmiştir. Fakat duruşmalar sorgu safahatindedir, usul kazuaların hiç birinde sorgu safahatında sanıkların usul yönünden veya başka bir nedenle ilgili taleplerine karşı söz verilmeyeceğine dair bir madde taşınmaktadır. Mahkeme bu durumu yani sorgu anı ile sorgu safahatını birbirine karıştırıp söz hakkını engellemiştir. Duruşmalar sorgu safahatindedir, fakat benim söz istediğim an sanık sorgusunun bittiği andır, bu nedenle bana usul hakkında söz hakkı verilmesini talep ediyorum ve verilmediği takdirde hangi safhada bulunduğu duruşma zaptına yazılmasını isterim. Sanıklardan herhangi birinin sorgusu bittiği anda diğer sanıklara talepleri hakkında söz verilmesi gerekir ve şimdiye kadarda bu husus uygulanmıştır. Tekrar usul hakkında söz istiyorum dedi.

Sanığa şimdiye kadar yapılan talepler hakkında gerekli kararların açıklanmış olduğu ve halen sorgu safahatında bulunduğu, tahliye talepleri hariç diğer mevzularda söz verilmeyeceği kendisine hatırlatıldı.

Tahliye talepleri hakkında Askeri Savcıya söz verildi.

Askeri Savcı tahliye talebinde bulunan 8 sanıktan hiçbirisini tahliye istemelerine iştirak etmiyoruz. Çünkü isnat ettiğimiz suça ve dosyada bulunan delillere nazaran tutuklama sebepleri devam etmektedir. Sanık Ziya Aydın vekili Bursun Ali Aydın tarafından mahkemeye takdim edilen ve gözaltında bulunan bir sanıkla ilgili olarak yazmış olduğumuz yazının nedeni bu ve buna benzer uygulamalar hakkında açıklama yapmak isteriz. T.K.P.W.L. soruşturmasının Diyarbakır kesimi sırasında gerek Tunceli'de meydana gelen patlama olayları gerekse Siverek ve bölgesindeki aynı tür olaylardan sonra Komutanlıkça gruplar halinde bir çok kişiler gözaltına alındı. Soruşturmanın tekelden yürütülmesi gibi mahkûl şartlar altında Komutanlıkça sevkedilen dosya münderecatına göre göz altında tutulmasını dahi gerekli kılan en ufak bir emare

bulmadığımız kişiler hakkında Komutanlığa açık bir görüşle bu kişileri gözaltında tutulmalarına yazmışızdır. Hatırladığım kadarıyla başlanışta yani Ali Yıldız'la ilgili evrakın bize sevki edildiğinde Ali Yıldız'ın durumu da bu merkezdeydi. Ben Ali Yıldız'ı makamına celbederek kendisiyle konuştum ve hatta o anki delillerin durumunda göre kendisini gözaltından salmak için Komutanlığa öneride bulunacağımı ifade edince talebe olduğunu söyleyerek okuldaki daha önceki devamsızlık süresine göre sınıfta kalacağını söyleyince bizzat bu konuda kendisine herhangi bir mağduriyet durumu meydana gelmeyecek şekilde gözaltı altında tutulduğunu yazabileceğimi söyledim ve bu yazıyı bizzat yazarak bir sonraki gün gözaltından salınabileceği düşüncesiyle kendisine zimmet defterini imzalatarak Savcılık kaleminden verdirdim. Bu mevzuğu o zamanki Adli Müşavirlik görüşünce bana Tunceli bölgesinden bir grup kişinin daha gözaltına alındığını ve bir süre bekledikten sonra böyle bir teklif yazısı yazsamın daha uygun olacağını ifade etti ve bundan sonradır ki tarihini hatırlıyamıyorum peyder-pey sanık ifadeleri alınmış ve bu duruma yüzleştirme işlemleri dahil Şubat ayı başlarından itibaren Nisan 1973 ortalarına kadar süregelmiştir. Böyle bir yazı bizim tarafımızca olarak düşündüğümüz ve hareket ettiğimiz delilidir. Bunu avukat Durmuş Ali Aydın kendisinde yaşadığı diğer bir örneklede pekala bilmektedir. Çünkü avukatın öbür kardeşi Celal Aydın'da gözaltına alınmış ve Komutanlığa bizim yazdığımız aksi yöndeki öneriden sonra serbest bırakılmıştır. Bu bakımdan ibraz edilen bu belge hiç bir zaman bizim mükerrer ifade almak ve itiraz muhtevası taşımayan ifadenin dosyadan çıkarılması gibi bir yola tevessül ettiğimiz delili sayılmaz. Kaldık ki sanık Ziya Aydın'ın ifade muhtevası tetkik edildiğinde hiç bir silahlı eylemi kabullenmediği görülmektedir. Biz Ziya Aydın'a neyi zorla kabul ettirmişiz neyi kabul ettiremişiz bu husus kendi ifadesinde rahatlıkla görülebilir. Keza ek ifadelerinde soruşturmanın gelişimi hakkında yaratılmak istenen tereddütü atıp süpürmeye kafidir sanırız dedi. Ve ilaveten bir sanık usul-konusunda her zaman söz alabilir. Ancak kendisini ilzam ettiği ve doğrudan doğruya etkilediği ölçüde buna hakkı olmak lazım gelir. Aksi halde sorgusu yapılan bir başkası aynı konuda usul hatasını öne süren bir başkası olamaz. Ben bunu bu kadarla belirtmek ve bundan böyle duruşmalarda mahkemenizin uyguladığı tarzda bir yöntem izlenmesini arzedeceğim dedi.

GEREKİ İZSUNULDU: Tahliye taleplerinin incelenmesi için dosyanın tetkike alınmasına ve tetkik hitamında gerekli kararın açıklanmasına, müteakip duruşma günlerindeki mevcut davalar dolayısıyla duruşmanın 2/4/974 Salı günü saat 09.30'a bırakılmasına karar verilip açıklandı. 26/3/974

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Z. KATİBİ